

LØGTINGSLÓG NR. 5 FRÁ 8. FEBRUAR

UM FYRSTA ÚTBJÓÐINGARUMFAR TIL LEITING EFTIR OG FRAMLEIÐSLU AV KOLVETNUM

Samsvarandi samtykt Løgtingsins staðfestir og kunnger lögmaður hesa løgtingslóg:

§ 1. Løgtingslógin ásetir samsvarandi § 7, stk. 2 í løgtingslóg nr. 31 frá 16. mars 1998 um kolvetnisvirksemi, hvørji øki verða bjóðað út og almennu treytirnar, ið setast skulu í 1. útbjóðingarumfari til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum.

§ 2. Økini, sum verða boðin út í 1. útbjóðingarumfari, eru hesir teigar og partteigar á landgrunninum: 6004/1-9, 11-13, 16-17, 6005/2-5, 7-10, 12-15, 17-20, 22-25, 6103/1-9, 11-13, 16-17, 21, 26, 6104/7-10, 12-30, 6105/20, 22-25 og 27-30. Útboðsøkið sæst á kortinum, ið er hjálagt sum fylgiskjal A.

§ 3. Landsstýrismaðurin veitir sambært § 6 í løgtingslógini um kolvetnisvirksemi loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Almennu treytirnar, sum setast skulu, eru í standardloyvinum, ið er hjálagt sum fylgiskjal B.

Stk. 2. Tá landsstýrismaðurin veitir loyvi, skal hann leggja dent á, at leitingar- og framleiðsluvirksemi úr Føroyum, eisini fer fram í útjaðaranum.

§ 4. Henda løgtingslóg kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.

Tórshavn, 8. februar 2000

Anfinn Kallsberg (sign.)

løgmaður

ALMENNAR VIÐMERKINGAR

1. Inngangur

Endamálið við lógaruppskotinum er samsvarandi § 7, stk. 2 í løgtingslóg nr. 31 frá 16. mars 1998 um kolvetnisvirksemi at áseta økini, sum verða boðin út í fyrsta útbjóðingarumfari til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum, og at áseta almennu treytirnar, sum setast skulu í loyvunum.

Kolvetnislógin gevur landsstýrismanninum í oljumálum heimild til, eftir at alment er lýst eftir umsóknum, at veita loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum á neyvt ásettum økjum við gjølla ásettum treytum. Áðrenn útbjóðingarumfar verður sett í verk, verða økini og almennu treytirnar ásettar í løgtingslóg. Í viðmerkingunum til útbjóðingarlógina verður mettt um avleiðingarnar, ið kolvetnisvirksemið kann hava fyri ymisk samfelagsviðurskifti. Tá útbjóðingarlógin er samtykt, er tað landsstýrismaðurin í oljumálum, sum setir útbjóðingarumfarið í verk og veitir loyvi.

Týðningamiklar hendingar fram ímóti fyrsta útbjóðingarumfari eru m.a. avtalan um yvirtøku av málsøkinum "ráevni í undirgrundini" í 1992 og løgtingssamtyktin frá 24. september 1993, tá løgtingið staðfesti, at skipað átti at verið fyri einum útbjóðingarumfari, men at forkanningar fyrst skuldu gerast fyri at lýsa jarðfrøðiliga viðurskiftini á landgrunninum. Somuleiðis skuldu viðurskiftini viðvíkjandi landgrunsmarkinum millum Føroya og Bretlands greiðast.

Síðani løgtingsamtyktina frá 1993 eru gjørdar nógvar kanningar á føroyska landgrunninum. Talan hevur fyri tað mesta verið um seismiskar kanningar, men eisini aðrar kanningar eru gjørdar, herundir boringin í Lopra, sum varð gjørd til tess at savna inn jarðfrøðiliga vitan. Kanningarnar hava, saman við kanningum og fundum á bretska landgrunninum, givið føroyskum myndugleikum eina fjølbroytta mynd av jarðfrøðiliga bygnaðinum og oljuvínunum á føroyskum øki. Henda mynd bendir á, at stórir partar av landgrunninum enn ikki eru búnir til veruligar oljuleitingar. Í pørtum av landgrunninum, serliga í ein landsynning úr Føroyum, tykjast leitimøguleikarnir og oljuvínirnar tó betri. Í oljuhøpi má útboðsøkið sum heild tó metast sum útjaðari við stórum leitingarváða.

Landgrunsmarkið millum Føroya og Bretlands varð sett í sáttmálanum, sum varð undirritaður í Tórshavn 18. mai 1999. Sáttmálin kom í gildi 21. juli 1999.

Landstýrismaðurin í oljumálum metir, at viðurskiftini, sum løgtingið í 1993 ynskti at fáa greiðu á, innan fyrsta útbjóðingarumfar varð sett í verk, nú eru greidd, og verður tí mettt ráðiligt at seta útbjóðingarumfarið í verk.

Vónandi kann nú verða staðfest, um tað finnast kolvetni á føroyskum øki, sum tað loysir seg fíggarliga at framleiða. Vónin er, at úrslitið av leitingini verður ein oljuvinna, sum saman við fiskivinnuni kann tryggja framtíðar ættarliðum í Føroyum góð livikor.

Tá loyvi verða veitt, verður dentur lagdur á leitiskyldurnar, tí tær áseta, hvørjar kanningar loyvishavarin sum minstamark skal gera fyri at staðfesta, um kolvetni finst á loyvisøkinum. Dentur verður eisini lagdur á, at føroyskar fyrirtøkur fáa móguleikar at taka lut í virkseminum, soleiðis at tær vinna sær størri kunnleika og betra um altjóða kappingarførið til gagns fyri føroyska samfelagið sum heild.

Oljumálastýrið fer, tá útbjóðingarumfarið verður lagt til rættis og í umsitingini av virkseminum sambært veittu loyvunum, at hava endamálið við kolvetnislógini í huga, nevnliga at miðast skal móti einari ”varisligari og skynsamari leiting eftir og gagnnýting av kolvetnistilfeinginum til gagns fyri føroyskan búskap og arbeidsvinnu í Føroyum” og at ”virksemið skal verða soleiðis skipað, at neyðug fyrivarni eru tikin fyri fiskiskapi, sigling, umhvørvis- og náttúruáhugamálum umframt øðrum samfelagsligum áhugamálum”.

Allar treytir, ið settar verða oljufeløgum, eru ikki partar av hesum uppskoti. Landsstýrismaðurin í fíggingarmálum fer seinni í heyst at leggja fram uppskot um broyting í kolvetnisskattalógini (serskattur). Ætlaði serskatturin verður kortini umrøddur í broti 4.3.4 niðanfyri.

Uppskotini eru tilevnað av Oljumálastýrinum og einum ráðgevarabólki, sum landsstýrismaðurin í oljumálum setti í juni í ár. Oljumálastýrið hevur eisini leitað sær ráð frá altjóða viðurkendum serfrøðingum við serkunnleika til kolvetnisvinnu.

Sambært § 44 í lógini um kolvetnisvirksemi skal ein frágreiðing, ið skal vera grundarlag undir einum oljupolitiskum orðaskifti, leggjast fyri løgtingið annaðhvørt ár, fyrstu ferð í 1999. Viðgerðin av lógaruppskotinum um 1. útbjóðingarumfar kemur í staðin fyri nevnda orðaskifti. Landsstýrismaðurin ætlar at geva tinginum eina frágreiðing um oljumál, tá leitingarloyvini eru veitt komandi summar.

2. Samandráttur av høvuðstreytum

Økið, sum mælt verður til at bjóða út, er samfast og umleið 14.000 km² til støddar. Økið liggur eystanfyri og í ein landsynning úr Føroyum. Ætlanin við bjóða hetta økið út er at savna leitivirksemið á økjum, har móguleikarnir fyri skjótt at finna olju verða mettir at verða teir bestu, samstundis sum hetta økið verður mettt at geva oljufeløgnum móguleikar fyri at kanna aðrar partar av føroyska landgrunninum.

Av tí, at leitivánirnar á føroyskum øki eru sera ymiskar, verður mælt til at hava tvey sløg av leitingarloyvum. Leitiskeiðið verður ávikavist 6 og 9 ár. Arbeiddsskyldurnar, ið verða álagdar hvørjum einstøkum loyvishavara, eiga at spegla leitivánirnar í einstaka loyvisøkinum.

Umsøkjarar skulu rinda eitt umsóknargjald, tá søkt verður um loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Harafturat verður skotið upp, at loyvishavarar, tá teir hava fingið loyvi til ein ávísan part av landgrunninum, skulu rinda eitt árligt víddargjald, sum verður roknað eftir støddini á tí øki, sum er fevnt av loyvinum.

Mælt verður til at leggja eitt framleiðslugjald uppá 2 % á framleidd kolvetni, roknað av virðinum, sum framleiðslan hevur, tá hon kemur uppá land. Harumframt verður mælt til, at framleiðslan skal koma undir ein partafelagsskatt uppá 27 %. Eisini verður mettt, at framleiðslan eigur at koma undir ein serligan kolvetnisskatt. Samlaði landskassaparturin eigur neyvan at fara upp um 55 %.

Mælt verður frá at seta landsoljufelag á stovn. Orsøkin til hetta er m.a. kappingarstöðan hjá Føroyum sum oljuøki. Mett verður eisini, at málini, sum vanliga verða rokkin við landsoljufelag, kunnu røkkast á annan hátt, herundir við lóggávu og við loyvistreytunum.

Skotið verður upp at áleggja loyvishavarum ymiskar skyldur, sum skulu tryggja føroyskum fyrítøkum veruligar móguleikar fyri, í kapping við aðrar, at fáa høvuðs- og undirverktøkur og at veita loyvishavarum vørur og tænastr. Somuleiðis eiga loyvishavarar at hava skyldu til at arbeiða fyri, at avtalur verða gjørdar millum føroyskar og útlenskar fyrítøkur um at byggja upp førleika og tøkniligan kunnleika í føroyskum fyrítøkum. Hetta verður gjørt til tess at betra um kappingarførið hjá føroyskum vinnulívi og til tess at eggja føroyskum fyrítøkum til at koma inn á nýggjar marknaðir.

3. Umheimurin og ávirkan á føroysku kappingarstöðuna

Stórar rembingar hava verið í oljuvinnuni seinastu tíðina. Oljuprísirnir hava verið skiftandi og fleiri oljufeløg eru keypt av ella hava lagt saman við kappingarneytum.

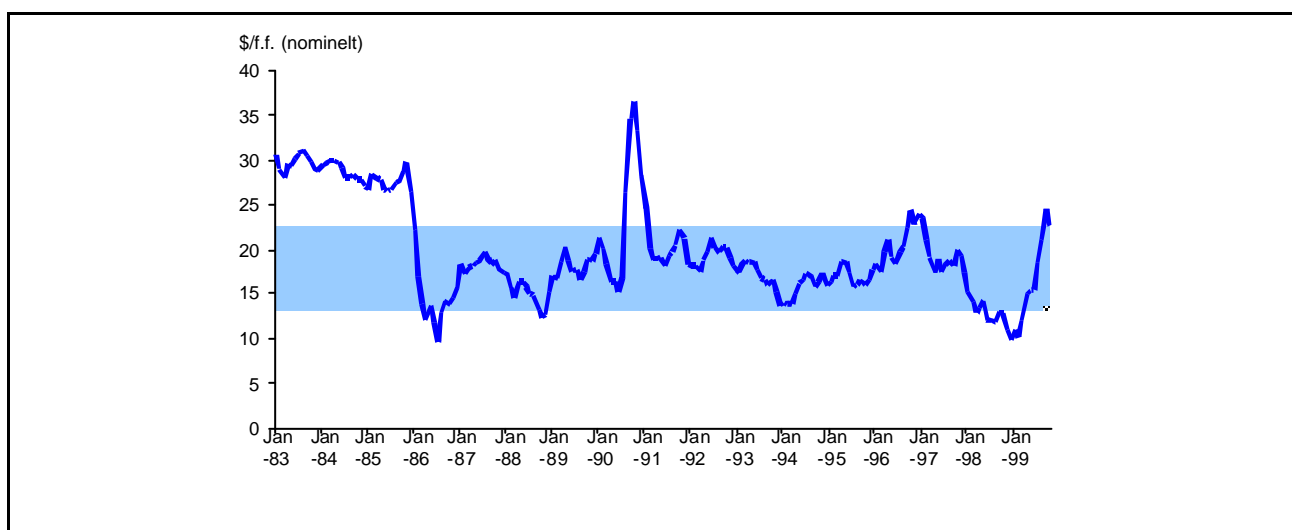
Í øðrum parti av álitinum ”Fyrireikingar til oljuleiting” (bls. 58 ff.) varð m.a. greitt frá støðuni í oljubúskapinum, og verður sum heild víst til tann partin. Nógv er broytt seinastu tvey árin, og verður tí í stuttum greitt frá viðurskiftum sum oljuprísi, gassmarknaði og hvørjari strategi, oljufeløgini tykjast at fylgja í løtuni. Ávirkanin, ið kringumstöðurnar hava á kappingarstöðuna hjá Føroyum sum leitiøki, verður umrødd í stuttum.

3.1. Oljuprísurin

Oljuprísurin hevur stóra ávirkan á virkseimið og íløguhugin hjá oljufelögum. Seinasta árið hevur prísurin á olju (Brentprísurin) verið ógvuliga skiftandi. Undir \$10 fyri fatið í januar 1999, men upp ímóti \$25 fyri fatið eitt skifti í oktober.

Myndin niðanfyri sýnir gongdina í prísinum frá januar 1983 til oktober 1999.

Oljuprísurin (Brentolja)

Myndin vísir, at prísurin seinastu 10 árin fyri tað mesta hevur ligið millum \$14 og \$23 fyri fatið. Ymisk viðurskifti ávirka eftirspurning og útboð, og harvið oljuprísir. Eftirspurningurin verður serliga ávirkaður av búskapargongdini í stóru ídnaðarlondunum, meðan útboðið serliga verður stýrt av framleiðsluni í OPEC-londunum.

Gongdin er vanliga tann, at tá prísurin fer niður um framleiðslukostnaðin, og framleiðslan gevur hall á ávísam leiðum, verður hon steðgað. Samstundis fáa OPEC-londini ov lítið fyri oljuna til at nøkta teirra inntøkutørv, og tí áseta tey framleiðslukvotur (ein slík er galdandi í lötuni), sum avmarka útboðið og lyfta prísin aftur. Tá prísurin fer uppum framleiðslukostnaðin, koma fleiri framleiðarar aftur á marknaðin, og samstundis kann høgi oljuprísurin freista einstøk OPEC-lond til at framleiða meira enn avtalaðu kvotuna. Tískil veksur samlaða oljuframleiðslan, og prísurin lækkar aftur.

Eygleiðarar halda, at lági prísurin seinasta vetur var eitt undantak, men samstundis verður hildið, at verandi prísur omanfyri \$21 ikki fer at halda sum frálíður. Hildið verður, at flestu oljufeløgini gera forsagnir við einum oljuprís, sum fyri ár 2000 liggur millum \$14 og \$18 fyri fatið.

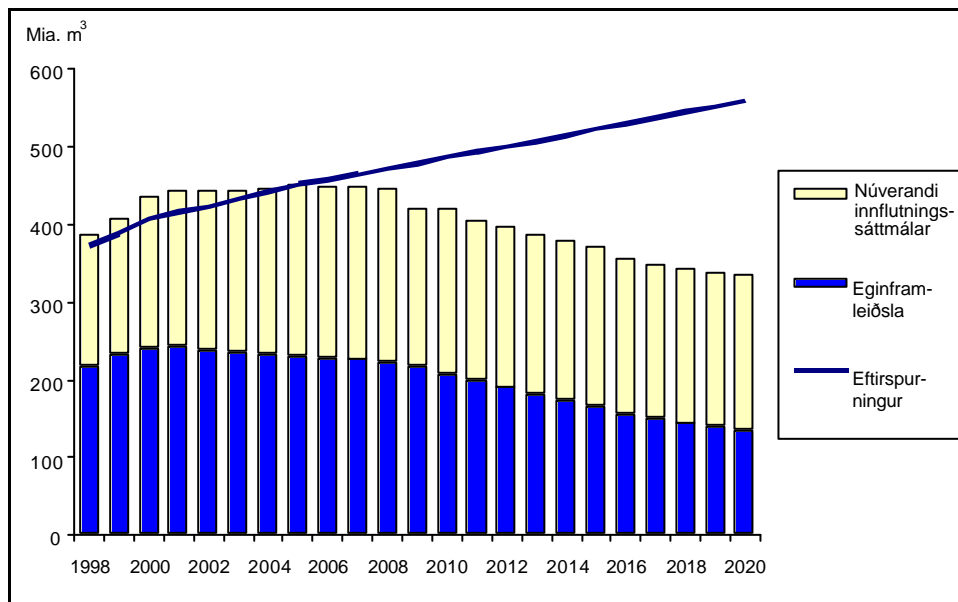
3.2. Gassmarknaðurin

Útlitini fyri gassmarknaðinum í Europa kunnu ávirka kolvetnisvinnu undir Føroyum, um tað vísir seg, at gass er í føroysku undirgrundini. Gassmarknaðurin í Europa er ógvuliga samansettur, og her kann bara verða nortið við einstøk viðurskifti.

Tað er sannlíkt, at gass, framleitt á føroyska landgrunninum, verður flutt til Bretlands. Forsøgnir sýna Bretland sum nettóinnflytara av gassi um nøkur fá ár, men hinvegin koma nýggjar rørleiðingar millum Bretland og Europa sum frálíður at samansjóða gassmarknaðin í Bretlandi og á meginlandinum.

Myndin niðanfyri sýnir gassframleiðsluna, verandi innflutning og væntaða gass eftirspurningin í ES.

Javnvágin millum útboð og eftirspurning av gassi í ES

Kelda: Department of Trade and Industry / Wood Mackenzie

ES-londini hava stórar gassgoymslur, og eru Bretland og Holland størstu framleiðararnir. Innflutta gassið kemur serliga úr EBS-landinum Noregi umframt Russlandi og Algeria.

Hildið verður, at gassmarknaðurin í Europa verður veikur komandi fyrstu árinum, tí útboðið av gassi er stórt. Um nøkur ár verður eftirspurningurin størri enn verandi nýtsla, men økti tørvurin kann helst nøktast við øktari framleiðslu/innflutningi frá gassleiðum, ið eru funnar, men enn ikki bygdar út (t.d. í Noregi) og sum liggja nærhendis verandi gassleiðingum. Sum frálíður (fram ímóti 2020) fer innflutningurin av gassi í ES at vaksa til umleið 75% av samlaðu nýtsluni.

Nøkur oljufeløg hava í felag kannað móguleikarnar fyri at framleiða gass á leiðunum vestan fyri Hetland. Niðurstøðurnar frá kanningunum eru ikki almennar. Kortini verður hildið, at feløgini komu til tað úrslit, at nøgdirnar av funnum gassi higartil eru ov lítlar til at bera stóru íløgurnar sum skulu til, um gassið skal framleiðast og fáast til marknað.

Um tað vísir seg, at jarðgass er í føroysku undirgrundini heldur enn olja, kann tað minka um áhugan hjá oljufeløgum fyri føroyska økinum tey fyrstu árinum. Sum frálíður nýtist hetta kortini ikki at hava stórvegis týdning.

3.3. Oljufeløgini

Prísurin á olju hevur, sum nevnt í broti 3.1 frammanfyri, stóra ávirkan á ta strategii, sum oljufeløgini leggja seg eftir. Oljufeløgini og partaeigararnir í oljufeløgum lata seg ávirka av verandi oljuprísnum, men eisini av metingum um, hvønn veg oljuprísurin fer. Orsakað av skiftandi oljuprísnum hava oljufeløgini verið noydd at laga teirra strategii til kringumstøðurnar, soleiðis sum tær eru frá tíð til aðra.

Tá prísirnir vóru høgir miðskeiðis í nítiárunum, royndu flestu oljufeløgini at vaksa natúrliga, t.e. við at økja um framleiðsluna. Hetta tíðarskeiðið øktu feløgini eisini um játtanirnar til leiting, soleiðis at økta framleiðslan kundi verða mótvigað av nýggjum kolvetnisfundum. Tá oljuprísurin lækkaði í 1998/99 fóru feløgini undir nýggjar og umfangandi sparingar, og rakti hetta serliga leitivirksemið. Seinastu tíðina, síðani oljuprísurin menti seg aftur, eru játtanirnar til leiting øktar nakað aftur. Kortini tykjast feløgini at leggja seg meira eftir oljuleiðum, sum tey halda kunnu geva eina nóg stóra úrtøku til partaeigararnar. Samanleggingarnar, sum hava verið seinastu tíðina, hava m.a. tað mál, at størri virði skulu umsitast av lutfalsliga færri fólki, t.e. rakstrarútreiðslurnar gerast lutfalsliga lægri.

Í oljuhøpi eru Føroyar útjáraðar. Um leitingin førir til, at olja verður funnin, er sera óvíst, og harafturat verður føroyska økið roknað fyri at vera dýrt at arbeiða í (high cost area). Feløgini, sum kunnu væntast at søkja um leitiloyvi, vera helst millum størri oljufeløgini í heiminum, harímillum nøkur av teimum heilt stóru.

Havt eigur at verða í huga, at hetta eru feløg, sum leita eftir olju kring allan knøttin og sum seta stór krøv til úrtøkuna úr einstøku íløgnum. Tað er eitt eyðkenni fyri oljuvinnuna seinastu árinum, at oljufeløgini hava fleiri íløgumøguleikar enn tey hava pengar til, t.e. at íløgurnar, sum feløgini ætla at gera í leiting á føroyskum øki, verða samanhildnar við móguleikarnar, sum standa feløgnum í boði aðrastaðir í heiminum. Serliga eru vit í kapping við útbjóðingar í okkara grannalondum.

Treytirnar, sum settar verða oljufeløgum á føroyskum øki, mugu tí vera kappingarførar móttvegis øðrum londum, har oljuvánirnar (prospektiviteturin) eru á leið tær somu sum í Føroyum. Í hesum sambandi kann verða nevnt, at uppskotini um gjöld, sum leggja byrðar á feløgini í leitiskeiðnum, t.e. umsóknar- og loyvisgjöld, leigugjöld o.l., av kappingarávum eru lækkað í mun til upprunaligu

ætlanirnar. Kappingin við onnur lond, ið bjóða oljufeløgum leitimøguleikar, er eisini ein atvoldin til, at tað ikki verður hildið skilagott at krevja almenna luttøku, sum oljufeløgini skulu ”bera”, sí brot 4.5.

Kappingarstøðan hevur eisini ta avleiðing, at serligi kolvetnisskatturin, sí brot 4.3.4 - hóast hann er knýttur at vinningi í sambandi við framleiðslu og sum so ikki tyngir leitiraksturin - má lagast soleiðis, at feløgini ikki koma undir serskatt fyrr enn íløgan hevur givið munandi úrtøku.

4. Høvuðstættir í fyrsta útbjóðingarumfarinum

Niðanfyrri verða høvuðstættirnir í 1. útbjóðingarumfari lýstir. Hesir snúgva seg um øki at bjóða út, leitingartreytir, búskaparlig viðurskifti og vinnutreytir. Í broti 4.7 verða einstakar aðrar almennar loyvistreytir umrøddar í stuttum. Nøkur viðurskifti viðvíkjandi landsoljufelagi verða umrødd í broti 4.5, herundir hvussu mál, ið eitt alment oljufelag vanliga virkar fyri, kunnu verða rokkin á annan hátt.

4.1. Øki at bjóða út

Økið, ið skotið verður upp at bjóða út í 1. útbjóðingarumfarinum, er á leið 14.000 ferkilometrar til víddar, skift sundur í 56 heilar teigar og 26 partteigar. Talan er um eitt samfast øki eystan fyri og í ein landsynning úr Føroyum, einar 25 – 92 fjórðingar (46 – 170 km) úr landi, t.e. uttarlaga á landgrunninum, út eftir hellingini og út í Hetlandsrennuna. Innast er dýpið o.u. 250 metrar (130 favnar), men úti í rennuni røkkur dýpið heilt niður á einar 1400 metrar (750 favnar). Norðureftir er økið avmarkað til 62° N, móti útnyrðingi tekur tað eitt trappuskap fram við nøkrum heilum teigum frá 62° N / 4° V til 61°20' N / 5°48' V, vestureftir er tað avmarkað til 5°48' V, og eystureftir og í ein landsynning røkkur tað út ímóti bretska landgrunsmarkinum (sí kortið á fylgiskjali A). Partteigarnir liggja allir framvið markinum.

Ætlanin við at bjóða hetta økið út er m.a.:

- at leitivirksemið verður savnað á økjum, har útlitini fyri at finna olju verða mett at vera tey bestu, soleiðis at sannlíkið verður sum frægast at finna olju skjótast til ber,
- at ymiskir leitimyndlar verða royndir, t.e. at leitingin ikki einans verður savnað á økjum og í jarðfrøðiligum kringumstøðum, har áhugin hjá vinnuni er størstur í lötuni, men at møguleikarnir fyri at finna olju aðrastaðni eisini verða kannaðir,
- at oljuvinnan verður eggjað til framhaldandi at arbeiða við tøkniligum avbjóðingum fyri sum frálíður at greina út og kortleggja kolvetnissvámarnar á øllum tí føroyska økinum, og
- at útboðsøkið og loyvistreytirnar í síni heild verða vald og lögð til rættis á ein hátt, soleiðis at hesi viðurskifti, saman við vitan og úrslitum, ið fáast til vege gjøgnum leitivirksemið, kunnu verða við til at búna onnur øki til komandi útbjóðingarumfør.

Eisini má havast í huga, at tað eru fá oljufeløg, sum kunnu væntast at hava tann neyðuga sakkunnleikan, royndir, førleika og fíggjarorku til munadygt at leita á einum so krevjandi øki sum tí føroyska. Somuleiðis er fíggjarliga og arbeiðsliga orkan, oljufeløgini kunnu leggja av til føroyska

økið, avmarkað, tí feløgini skulu eisini leggja orku av, og lutvíst nýta tey somu starvsfólkini, til samsvarandi uppgávur í okkara grannalondum. Har umframt eru bert fáir boripallar, ið eru førar fyri at bora á djúpum vatni, og setir hetta hámark fyri borivirkseminum.

Uppskotið um at bjóða hetta økið út er gjørt við omanfyrinevndu fyrilitum og krøvum í huga, og verður tað mettt at kunna føra við sær eitt virksemt komandi árin, ið landið kann vera nøgt við. Undir summum loyvum, sum fevna um ein part av útboðsøkinum, kann væntast ein røð av leitiboringum. Aðrir partar av økinum væntast í fyrstani at koma inn undir loyvi, har ymsar aðrar kanningar, teirra millum innsavning av seismiskum upplýsingum, verða gjørdar tey fyrstu trý árin ella meira. Royndir í okkara grannalondum vísa, at av tí samlaða økinum, útboðið verður, verða loyvi vanligar bert givin til ein part. Hetta kemst fyrst og fremst av, at tað eru teigar í tí útbjóðaða økinum, har leitihugurin helst er lítill, og at tað kunnu vera umsøkjarar, sum ikki lúka tær ásettu treytirnar fyri at fáa loyvi. Landsstýrismaðurin kann sambært § 7, stk. 3 í løgtingslógini um kolvetnisvirksemt lata vera við at ganga umsóknum á mæti, og kann tað viðhvørt vera skilagott at lata vera við at veita leitiloyvi í ávísnum teigum, uttan so at talan er um serstakliga dyggar umsóknir. Her kann m.a. verða hugsað um komandi útbjóðingarumfør.

Møgulig framtíðar útbjóðingarøki kunnu sostatt fevna um teigar, ið eru við í fyrsta útbjóðingarumfari, men har eingi loyvi verða veitt í hesum umfari, ella sum verða latin myndugleikunum aftur, javnber brot 4.2. niðanfyri. Í komandi útbjóðingarumførum kunnu partar av teimum økjum, sum marka upp til verandi útboðsøki, eins og onnur øki, so sum Bankarennan, eisini koma upp á tal. Úrslitini, sum so hvørt fara at spyrjast burturúr leitivirkseminum, ið sprettur úr 1. útbjóðingarumfari, fara væntandi at geva munadygga nýggja vitan, eisini um øki, har loyvi ikki eru givin í hesum umfari. Henda vitan er sera umráðandi, tá ið komandi útbjóðingarumfør verða fyrireið.

4.2. Leitingartreytir

Á leiðum, har tøkniligu móguleikarnir fyri at leita eftir olju og jarðgassi eru lutfalsliga góðir, og har jarðfrøðiligi kunnleikin til økið er góður og nágreiniligur, er tað í okkara grannalondum vanligt at veita loyvi til leitingar fyri 6 ár í senn. Hetta áramál verður hildið nøktandi til tess at oljufeløgini kunnu greiða úr hondum ta frammanundan avtalaðu arbeiðsskránnu, sum ofta fatar um eina ella fleiri boringar, umframt seinni at kunna meta um tørvin á at fremja fleiri leitingartiltøk. Treytað av úrslitunum kann loyvishavarin søkja um, at loyvisskeiðið verður langt, ella hann letur rættin til økið frá sær. Í truplari økjum kunnu loyvi til leitingar veitast fyri longri tíðarskeið.

Á føroyska landgrunninum líkist økið ytst í ein landsynning frá restini:

- økið liggur tætt uppat fleiri oljuleiðum bretsku megin markið, harav verður olja framleidd úr tveimum teirra. Jarðfrøðiliga gongur legugrýtislægðin, har oljuberandi fláirnar liggja, inn á føroyskt øki í landsynningspartinum av stigpuntunum 6004 og 6005. Hetta hevur havt við sær, at áhugin og vónirnar hjá oljuvinnuni at gera oljufundir hesumegin markið eru rættiliga góð,
- lítið ella onki basalt er á økinum. Tað ber við sær, at góðir móguleikar eru fyri at kortleggja jarðfrøðiligu viðurskiptini á leiðini,
- tey seinastu árin er nógv nágreiniligt seismiskt tilfar v.m. innsavnað á økinum. Ein avleiðing av hesum er, at oljufeløgini, longu áðrenn loyvi verða veitt í fyrsta útbjóðingarumfarinum, hava

havt høvi til at kortleggja jarðfrøðiligu viðurskiftini nágreiniliga, harímillum strukturar og sandgrýtisfláir v.m., sum kunnu metast sum ítökilig leitimið (prospekt). Kanningarbeiðið, sum er neyðugt innan fyrstu leitiboringar, er tí avmarkað, og farast kann undir ítökiligar borifyrireingar stutt eftir, at loyvi eru veitt.

Tað verður mettt, at 6-ára loyvi eru hóskandi í einum parti av tí útbjóðaða økinum, samanber § 5, stk. 1, 1. móguleika í standardloyvinum. Hetta ger seg serliga galdandi á økinum ytst í ein landsynning, men kann eisini verða galdandi í øðrum pørtum av tí útbjóðaða økinum, serliga fram við markinum upp ígjøgnum Hetlandsrennuna, har lítið ella einki av basalti er, og har nógv kanningatilfar er tøkt, longu áðrenn loyvi verða veitt.

Í øðrum pørtum av útboðsøkinum eru basaltfláirnar tjúkkari og kanningatilfarið ikki so umfatandi. Hetta ber við sær, at tørvur helst verður á gjøllari kortleggingum, áðrenn farið kann verða undir tær fyrstu boringar. Sambært § 5, stk. 1, 2. móguleika í standardloyvinum kunnu loyvi veitast fyri 9 ár, og soleiðis fáa feløgini høvi til at gera fleiri fyrireikandi kanningar tey fyrstu 3 árinum av 9-ára skeiðinum.

4.2.1. Arbeiddsskrá

Leitiskyldurnar hava stóran týðning, tá loyvi skulu veitast. Hesar skyldur verða ásettar í tí arbeiddsskrá, sum verður avtalað, áðrenn loyvini verða veitt, sí § 4, stk. 1 í standardloyvinum.

Við støði í lutfalsliga neyvva kanningatilfarinum og neyvu kortleggingini yvir partar av útbjóðaða økinum er tað væntandi, at 6-ára loyvi í meginregluni fara at áleggja loyviskavarunum hvør í sínum lagi at gera eina ella fleiri leitiboringar afturat øðrum kanningum. Í nøkrum førum kann tað hugsast, at onkrar eyka boriskyldur verða, sum tó gerast treytaðar av teimum upplýsingum, sum fáast til høldar frá tí ella teimum fyrstu, fast avtalaðu, boringunum.

Í 9-ára loyvum verður ein arbeiddsskrá avtalað fyri tey fyrstu trý árinum. Síðani verður ein nýggj arbeiddsskrá avtalað fyri tey seinastu 6 árinum av leitiskeiðinum. Seinna arbeiddsskráin fer at spegla tey úrslit og tær vónir, ið standast av royndunum frá teimum fyrstu kanningunum. Fyrra arbeiddsskráin fer væntandi at fevna um seismiskar og aðrar kanningaskyldur, meðan kjarnin í arbeiddsskránni fyri tey seinastu 6 árinum væntandi fer at verða ein skylda til at gera eina ella fleiri leitiboringar.

4.2.2. Stødd á loyvisøkjum og innlating av økjum

Sumstaðni á tí útbjóðaða økinum er kunnleikin meira nágreiniligur og áhugin fyri leiting so mikið stórur, at grundarlag helst er fyri at lata 6-ára loyvi, ið fevna um lutfalsliga smá øki hvørt sær, við tað at feløgini eyðvitað fara at kappast um loyvi til at troyta serstøk leitimið, sum tey meta seg før fyri at eyðmerkja við støði í verandi kanningatilfari. Loyvi sambært § 5, stk. 1, 1. móguleika í standardloyvinum fara tí hvørt sær ætlandi at fevna um øki á stødd við 1-3 teigar, t.e. einar 200 til 600 ferkilometrar.

Loyvi, sum sambært § 5, stk. 1, 2. móguleika í standardloyvinum verða veitt fyri 9 ár, ið væntandi verða givin á økjum, har kunnleikin og leitihugurin mugu haldast at vera nakað minni, fara helst at fevna um størri øki, upp til einar 5-6 teigar (1000 til 1200 ferkilometrar). Tá ið arbeiddsskráin fyri tey seinnu 6 árinum verður avtalað, kann tørvur verða á, at loyviskavarin letur partar av loyvisøkinum frá sær, áðrenn 6-ára skeiðið byrjar ella seinni. Hetta veldst um avtalaðu arbeiddsskránni og tær

royndir, ið spyrjast burturúr kanningavirkseminum so hvørt. Loyvishavarar, ið átaka sær krevjandi leitiskyldur, kunnu rokna við at varðveita størri partar av upprunaliga loyvisøkinum.

Sum meginregla verður arbeiðsskráin fyri tey seinnu 6 árinum einans góðkend, um hon í minsta lagi fevnir um eina leitiboring. Fæst semja ikki í lag um arbeiðsskránnar, og um hvørji øki loyvishavarin skal lata frá sær, fer loyvið úr gildi, og við tí verður alt loyvisøkið latið myndugleikunum aftur.

4.3. Búskaparlig viðurskipti

Búskaparligu krøvini til loyvishavarar eru beinleiðis fíggarlig krøv og óbeinleiðis krøv um, at teirra virksemin verður lagt soleiðis til rættis, at tað skapar inntøkur og elvir til økt virksemin í Føroyum.

Beinleiðis fíggarligu krøvini eru avgjøld og skattir v.m., ofta undir einum nevnd "stjórnarparturin", á enskum "Government take". Greitt er frá oljuskattasurninginum sum heild í kapitli 4.5 í "Fyrireikingar til oljuleiting".

Gjøld, ið loyvishavarin skal lata, verða partvíst grundgivin við, at landið eigur ognarrættin til tilfeingið í undirgrundini, og tískil hevur rætt at tilskila sær part av tí ágóða, ið hetta tilfeingið kann kasta av sær, og partvíst við, at oljufeløg eins og onnur, ið virka í Føroyum, herundir á føroyska landgrunninum, skulu lata skatt í samsvari við inntøku teirra. Talan verður sostatt partvíst um at skatta inntøku av leitingar- og útvinningarvirkseminum eins og aðra inntøku, og partvíst at krevja upp avgjøld ella skattir, ið skulu tryggja føroyska samfelagnum part av tí sonevndu "tilfeingisrentuni" av kolvetnisvirkseminum. Tilfeingisrentan er tann inntøkan, sum tann, ið nýtir eitt náttúru tilfeingi, fær út um tað, ið krevst fyri at gjalda teimum framleiðslukreftum, ið meðvirka í framleiðsluni, vanliga samsýning, t. d. løn til starvsfólk og vanliga rentu av íløgum fæ.

4.3.1. Umsóknargjald og víddargjald

Tað hevur frá fyrsta degi verið politikkur landsstýrisins, at umsiting av oljumálum ikki skal kosta føroyska skattgjaldaranum nevnivert av peningi. Forkanningarnar, ið verið hava síðan málsøkið varð yvirtikið í 1992, hava allar verið gjørdar og goldnar av oljувinnuni sjálvari, og kostnaðurin av at fyrireika og umsita loyvini hevur partvíst verið fíggaður við loyvisgjöldum.

Tá ið søkt verður um loyvi til oljuleiting skulu umsøkjarnir lata eitt umsóknargjald, ið er ætlað at vera við til at fígga kostnaðin hjá føroyskum myndugleikum av at fyrireika útbjóðingina og viðgera umsóknirnar. Umsóknargjaldið er sett til 100.000 kr. fyri hvørtja umsókn, ið kann vera frá einum einstøkum felag ella frá einum samtaki av feløgum.

Tá ið ein umsøkjari hevur fingið leitingar- og framleiðsluloyvi til ávísar teigar, skal loyvishavarin ár um ár lata eitt víddargjald, jvb. § 7 í standardloyvinum. Víddargjöldini fyri hvønn ferkilometur av havbotni hækka sum frá líður úr 500 kr. fyri ferkilometurinum tey fyrstu 6 árinum upp í 39.000 kr. fyri ferkilometurinum 16. og møgulig fylgjandi ár. Inntøkan av hesi hækking kann verða heilt ella lutvíst mótvigað av, at feløgini við tíðini lata partar av loyvisøkinum aftur. Hækkandi gjaldið er m.a. ætlað at ávirka feløgini til at lata loyvisøki frá sær, ið tey ikki á fullgóðan hátt vilja ella megna at leita á.

Tá ið framleiðslan kemur í gongd, dettur víddargjaldið burtur fyri øki, har kolvetnisfundir liggja, og onnur gjöld, tengd at framleiðsluni og inntøkunum av henni, koma í staðin.

4.3.2. Framleiðslugjald

Ein hevdvunnin máti hjá tí, sum eigur ein rætt, ið verður latin øðrum, at tryggja sær part í inntøkumøguleikunum hjá tí, ið ger brúk av rættinum, er at krevja ein part av framleiðsluni, ella av framleiðslu- ella söluvirðinum, sum rættindagjald, ella loyvisgjald, sonevnt ”royalty”, ofta útroknað sum eitt framleiðslugjald.

Í loyvinum verður ásett eitt framleiðslugjald, ið verður roknað sum 2 prosent av virðinum av kolvetnisframleiðsluni, jvb. §§ 8-10 í standardloyvinum. Upphæddin skal roknast av tí virði, framleiðslan hevur, tá ið hon kemur upp á land. Hetta verður mettt at vera ein einfaldur og lítið umsitingarkrevjandi háttur at rokna slíkt avgjald.

Ein fyrimunur fyri landskassan við framleiðslugjaldi sammett við skatt er, at hann fær inntøkur beinanvegin, framleiðslan byrjar. Av tí at skattur av bruttovirði ofta hevur lítið samband við, um virkseimið kastar nakað av sær, er rættiliga trongt mark fyri, hvussu eitt slíkt amboð eigur at verða brúkt, uttan at tað kann fáa óhepnar avleiðingar. Tískil verður mettt, at hetta avgjald ikki eigur at verða sett hægri enn 2 %.

4.3.3. Partafelagsskattur

Við løgtingslóg nr. 26 frá 21. apríl 1999 um skatt av inntøku av kolvetnisvirksemi er heimild fingin til vanliga skattauppkrevjing av virksemi á føroyska landgrunsøkinum. Hetta merkir m.a., at partafeløg, ið vinna inntøku av oljuframleiðslu ella av veitingum í hesum sambandi, koma undir føroyska skatting, herundir partafelagsskattin, sum nú er 27 %.

Føroyski partafelagsskatturin, sum higartil hevur verið 27%, er lágur, samanborin við grannalondini og við heimlandini hjá mongum oljufeløgum. T.d. er partafelagsskatturin í Bretlandi 30 % og í USA 35 %. Vanligt er, at feløgini í heimlandum sínum fáa góðskrivning (”credit”) fyri partafelagsskatt, ið er goldin í øðrum londum, um so er, at tey kunnu prógva, at talan er um inntøkuskatt í orðsins vanligu merking, tó ikki meir enn svarandi til tann skattin, tey annars skuldu goldið heima. At føroyski skatturin er lægri enn í heimlandunum hjá feløgnum, kann hava við sær, at feløgini, umframt skattin til Føroya, eisini koma at lata skatt av síni føroysku inntøku til síni heimland. Hesin skattur kundi fallið føroyska landskassanum til, um føroyski skatturin var hægri enn í dag, men lægri enn í heimlandunum hjá feløgnum. Um so var, kom lági føroyski skatturin ikki feløgnum, men heimlandum teirra til góðar.

Myndin av hesum er tó alt annað enn einføld. Summi lond, eitt nú Háland, geva heldur enn góðskrivning (”credit”) frítøku (”exemption”) fyri inntøku úr útlondum. Hjá feløgum úr slíkum londum hevði ein hægri føroyskur partafelagsskattur verið ein verulig byrða. Hjá feløgum heima-hoyrandi í USA eru ávísir møguleikar at leggja inntøku úr fleiri útlondum saman og harvið javna út inntøkuna frá londum við ávikavíst høgum og lágum skatti, áðrenn amerikonsku skattamyndugleikarnir verða bidnir um góðskrivning. Tí er hugsandi, at lági føroyski skatturin í flest øllum førum kemur feløgnum sjálvum til góðar, og at ein føroyskur partafelagsskattur, ið var hægri enn 27%, sostatt kundi gjørst ein verulig byrða fyri feløgini. Eisini kunnu reglur hesum viðvíkjandi verða avtalaðar í dupultskattaavtalum, t.e. avtalum um, at skattaborgarar, ið vinna inntøku í øðrum landi, sleppa undan dupultari skatting.

Ein grundgeving ímóti at áseta ein partafelagsskatt fyri inntøkur av kolvetnisframleiðslu, ið er hæ gri enn tann higartil kendi partafelagsskatturin er, at oljufeløgini, ið hava áhuga fyri leiting undir Føroyum, vita, at føroyski partafelagsskatturin er 27%, og tí kundu uppfatað eina hækking sum eitt vánaligt tekin um vantandi støðufesti í føroysku oljuskattaskipanini.

Nú talan er um at seta føroyska partafelagsskattin uppafur longur niður, t.d. 20%, kundi verið umhugað at latið eina slíka lækking umfata inntøkur av kolvetnisframleiðslu. Um so var, hevði verið neyðugt at hækka aðrar tættir í skattaskipanini, t.e. annaðhvørt framleiðslugjaldið (ið sum áður nevnt er eitt óheppið slag av skatti), ella serskattin, ið hevur sínar vansar, t.d. má hann væntast at verða sera óstøðugur. Eisini er partafelagsskatturin tann parturin av skattinum, ið fremmand oljufeløg við vissu kunnu rokna við at fáa góðskrivaðan í heimlondum sínum. Hildið verður skilabest at nýta hetta høvið til at undirstrika, at ætlanin er at føroyska oljuskattaskipanin skal vera støðug, og at partafelagsskatturin fyri inntøkur av kolvetnisframleiðslu tískil verður fasthildin á sama stigi sum higartil, nevniliga 27%, og at hetta verður ásett í viðkomandi lóggávu.

4.3.4. Serskattur

Við tí lutfalsliga lága føroyska partafelagsskattinum (27%) í huga, verður hildið, at oljufeløg, ið vinna pening av at útvinna tilfeingi úr føroysku undirgrundini, bæði eiga og eru før fyri at lata hægri skatt, um so er, at vinningurin fer upp um tað, ið krevst fyri at renta teirra íløgufæ við eini rentu, ið leggur upp fyri tann váða tey taka við at brúka pening upp á leiting á føroyskum øki, og seinni at gera íløgur í framleiðsluútbúnað undir føroyskum viðurskiftum.

Ætlanin er tí, at inntøka, ið vunnin verður av at framleiða kolvetni á føroyskum øki, umframt partafelagsskatt skal skattast við einum serskatti, t.e. einum serligum kolvetnisinntøkuskatti. Hesin móguleiki varð umrøddur í viðmerkingunum til uppskotið til løgtingslóg um kolvetnisskatt, sí løgtingsmál nr. 79/1998. Serskatturin verður nærri útgreinaður í uppskoti til løgtingslóg, sum landsstýrismaðurin í fígjarmálum fer at leggja fyri løgtingið í næstu framtíð.

Í hesum viðfangi kann verða upplýst, at ætlanin er, at serligi kolvetnisinntøkuskatturin skal leggjast afturat vanliga partafelagsskattinum. Talan verður um at skatta tað avkastið hjá viðkomandi felag, ið fer upp um eitt ávíst innanavkast ("internal rate of return", "IRR" ella "ROR").

Tá ið oljufeløg meta um, hvar tey skulu gera íløgur, leggja tey stóran dent á móguleikarnar fyri at fáa eitt innanavkast (oftast roknað eftir, at partafelagsskatturin er goldin), ið svarar til eina rentu, ið er so mikið hægri enn marknaðarrentan fyri lænt fæ, at hon eisini inniheldur eina samsýning fyri tann váða, tey átaka sær. Váðin er partvíst leitingarváðin, t.e. vandin fyri, at leitingin ikki førir við sær, at olja verður funnin í handilsligum nøgðum, partvíst vandin fyri, at ein oljuleið kastar ov lítið av sær, t.d. vegna óvæntað høgur útbyggingarútreiðslur, minni úrtøku úr undirgrundini enn væntað, prísfall á olju o.a.m.

Serskatturin miðar ímóti at skatta inntøkuna av kolvetnisverkætlanum, ið kasta serliga nógv av sær, og sum sostatt kunnu sigast at hava eina serliga høga tilfeingisrentu. Serliga inntøkan skal sostatt gerast upp fyri hvørja oljuleið sær, tað ið ofta verður nevnt "innigirðing" ("ringfencing").

4.3.5. Samandráttur og tilmæli um fíggjarkrøv

Samlaðu skatta- og avgjaldstreytirnar eiga at verða mettar sum ein heild, og javnvág eigur at verða millum øðrumegin rætt samfelagsins til at fáa sum mest av inntøku burturúr sínum náttúruútilfeingi, og hinumegin tann váða, oljufeløgini átaka sær við at fara undir oljuleiting.

Í summum av teimum oljuøkjum, ið liggja næst við, nevniliga Bretlandi og Írlandi, er skattingin av inntøkum frá nýggjum oljufundum í løtuni sera lagalig, einans partafelagsskattur, sum í Bretlandi er 30 %, og í Írlandi 25 %. Altjóða serfrøðingar í oljubúskapi meta kortini ikki, at oljufeløg rokna við, at skattingin, eitt nú í Bretlandi, verður verandi so lág, um fyrirtreytirnar broytast, t.d. við at stórir fundir verða gjørdir ella at oljuprísurin verður verandi høgur.

Tá ið loyvi skal latast til leiting á føroyskum landgrunsøki er mark sjálvandi fyri, hvussu harðar treytir, føroyskir myndugleikar kunnu leggja við í hesum útbjóðingarumfari.

Tað hevur eisini stóran týðning, at tann skattaskipan, ið nú verður ásett fyri oljuinntøkur, verður sett soleiðis saman, at hon verður uppfatað sum støðug. Hon skal kunna tola tær broytingar, ið væntandi kunnu henda við oljuprísinum, eins væl og við íløgu- og framleiðslukostnaðinum. Skattainntøkurnar hjá tí almenna, og harvið skattaútreiðslurnar hjá oljufeløgnum, skulu kunna laga seg eftir hesum viðurskiftum á ein slíkan hátt, at tørvur ikki verður á broytingum í skattaskipanini.

Mett verður, at marknaðurin kann bera eina skipan við teimum trimum sløgnum av avgjöldum og skattum, ið eru umrødd omanfyri: (i) einum lágum framleiðslugjaldi - 2 % av bruttovirðinum, (ii) partafelagsskatti sum higartil - 27 %, og (iii) einum ávísum serskatti av serliga høgum innanavkasti. Ein landskassapartur omanvert við helvtina av vinninginum av eini rímuliga lønandi oljuleið, verður hildið hóskandi. Skatturin av seinastu krónuni, marginals-katturin, av hesum trimum skattum tilsamans, roknaður netto, t.e. at framleiðslugjald er loyvdur frádráttur í teimum báðum inntøkuskattunum, og at annar inntøkuskatturin, helst partafelagsskatturin, er loyvdur frádráttur í hinum inntøkuskattinum, serskattinum, eigur neyvan at fara stórvegis upp um 55 %.

Verður landsoljufelag stovnað ella verður krav sett um optión fyri landið at krevja borna luttøku fyri eitt landsoljufelag, má roknast við munandi broytingum í ætlaðu skattaskipanini. Eitt krav um, at loyviskavararnir bera leitingarútreiðslurnar fyri eitt landsoljufelag, fyri ikki at tala um íløguútreiðslurnar, verður av oljufeløgnum roknað sum ein fíggjarlig eykabyrða, ið kenst serliga tyngjandi, tá ið leitingarváðin verður mettur stórir. Skuldi borin luttøka av landsoljufelagi verið kravd í hesum umfari, slapst neyvan undan at royna at fáa javnvág aftur í skattaskipanina við at lækka hini fíggjarligu krøvini samsvarandi, og helst meira, av tí at nógv privat oljufeløg halda lítið um at fáa álagt samstarv við landsoljufeløg.

Samanumtikið er sera ivasamt, um tað hevði borið til at kravt bæði borið landsoljufelag og serskatt samstundis. Tá ið hugsað verður um, at serskatturin, um væl gongst í hond, kann gerast ein munandi innløgukelda hjá landinum, kann prísurin fyri eitt borið landsoljufelag sostatt gerast rættiliga høgur.

4.4. Vinnutreytir – føroysk luttøka í virkseminum

Sambært § 10 í lóg um kolvetnisvirksemi skulu treytir til frama fyri føroyskt vinnulív og føroyska arbeiðsmegi vera í loyvvum til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. § 11 í lóg um kolvetnisvirksemi ásetir harumframt, at allur flutningur av útgerð og fólki til og frá føroyskum øki skal fara

um føroyskan bryggjukant ella flogvøll. Vinnutreytirnar, sum eru gjørdar í tøttum og góðum samstarvi við vinnufeløgin og Vinnumálastýrið, eru nærri ásettar í §§ 11-15 í standardloyvinum. Sum nevt í viðmerkingunum til § 10 í lóg um kolvetnisvirksemi er við hesum ásetingum miðað eftir, at vinnuligu treytirnar skulu føra til veruligt búskaparligt virksemi í Føroyum. Ein slík vinnumenning samsvarar somuleiðis væl við vinnupolitikkin hjá landsstýrinum, sum orðaskifti var um í løgtinginum á vári 1999, har hugsjónin er: *"Ein sjálvberandi búskapur, ið byggir á fleiri ymiskar vinnur, sum skapa avkast, framburð og vælferð í fríari, altjóða kapping, og sum raðfesta trivnað og umhvørvi ovarlaga"*.

Vinnuliga menningin, sum fer at taka seg upp í kjararvørrinum á oljuvirkseminum, verður avmarkað í leitiskeiðnum, men virksemið fer at økjast munandi í einum útbyggingar- og framleiðsluskeiði. Í lýtuni er tó ikki gjørligt at meta serliga neyvt um, hvussu gongdin verður, t.e um, nær og hvussu umfangandi eitt útbyggingar- og framleiðsluskeið verður. Endamálið í leitiskeiðnum er tí at betra um kappingarførið í føroyskum vinnulívi fyri at skapa móguleikar fyri, at føroysk virki kunnu koma inn á nýggjar marknaðir og nýggj framleiðsluøki, uttan mun til, hvussu gongdin verður á føroyska landgrunninum.

Niðanfyri verða vinnuligu treytirnar nærri lýstar. Lýsingin er býtt upp í fimm aðalevni, nevniliga virksemi loyvishavarans á landi, føroyskar veitingar, uppbygging av førleika, útbúgving og gransking umframt arbeiðsmøguleikar.

4.4.1. Virksemi loyvishavarans á landi

Sambært § 15 í standardloyvinum skal virksemið hjá loyvishavarunum ganga úr Føroyum í tann mun, tað verður ásett í einari ætlan, sum loyvishavararnir skulu lata landsstýrismanninum til góðkenningar. Krav fer í hesum sambandi at verða sett um, at fyrstøðufelagið hevur skrivstovu í Føroyum og at umboð felagsins hevur neyðuga heimild til at umboða loyvishavaran móttvegis myndugleikunum.

Landsstýrismaðurin fer ikki at seta krav um, at útgerðarstøðir skulu liggja á ávísum staði í landinum. Ansast má hinvegin eftir, at óneyðugar íløgur í havnaútbyggingar ikki verða gjørdar.

Afturat kravinum um, at virksemið skal ganga úr Føroyum, er tað samsvarandi § 11 í kolvetnislógini ásett í § 14 í standardloyvinum, at útgerð í sambandi við virksemið skal flytast um føroyskan bryggjukant ella flogvøll.

Hesar ásetingar geva føroyskum fyrirkum góðar móguleikar fyri at koma í samband við oljuvinnuna, og ásetingarnar fara tí frá byrjan at føra til eitt ávíst vinnuligt virksemi. Samstundis sum hetta gevur arbeiðspláss, verður kappingarførið styrkt.

§ 11 varð sett í kolvetnislógina fyri at tryggja, at útgerðarstøðir vórðu lagdar í Føroyum. Løgtingið metti somuleiðis, at ásetingin fór at geva føroyskum fyrirkum móguleika fyri at luttaka í virkseminum frá byrjan, og at hetta fór at geva fyrirkunum móguleika fyri bæði skjótari og lættari at gerast kappingarførar, eisini í altjóða høpi. Endamálið við § 11 í lógini er rættiliga líkt endamálinum við § 10, og § 11 eigur tí at verða mettt sum eitt ískoyti til § 10.

Sambært § 11, stk. 2 í lóg um kolvetnisvirksemi kann landsstýrismaðurin í serligum førum gera undantak frá kravinum í § 11, stk. 1. Heimildin til at veita undantaksloyvi er avmarkað og kann bert nýtast í førum, har undantaksloyvi ikki kann metast at ganga ímóti endamálinum við § 11.

Undantaksloyvi kunnu fyri tað fyrsta hugsast at verða veitt í førum, sum liggja heilt uttanfyri endamálið við § 11. Hugsað verður um neyðstøður, har tað verður neyðugt við skjótum flutningi av sjúkum ella meiddum fólki og av útgerð til at ganga ímóti dálking, eldi o.t. Verður undantaksloyvi sýtt í slíkum førum, kann vandi verða fyri mannalívum umframt fyri náttúru- og øðrum virðum.

Støður kunnu eisini taka seg upp, sum gera, at tað fer at hava ein órímiligan meirkostnað við sær fyri loyvishavaran, verður undantaksloyvi ikki veitt, t.d. framleiðslusteðgur, har tað er av avgerandi týdningi, at skjótt verður borið at.

Somuleiðis kann tað gerast neyðugt at veita undantaksloyvi, um talan er um vørur, sum tað má metast hópisleyst at veita um føroyskan bryggjukant. Hugsað verður um stórar sereindir til havstøðir, stóran maskinútbúnað og aðrar stórar lutir, sum vanliga verða fluttir beinleiðis á framleiðsluøkið. Tað sama er galdandi fyri einnýtisveitingar, sum krevja serstakan flutning, herundir serskip. Undantaksloyvi kunnu somuleiðis hugsast veitt, um talan er um vørur, sum ikki kunnu handfarast í Føroyum av tí, at neyðugi útbúnaðurin ikki er tøkur.

Dentur verður lagdur á, at landsstýrismaðurin bert fer at veita undantaksloyvi frá kravinum í § 11, stk. 1 í lóg um kolvetnisvirksemi í serstøkum førum, og at landsstýrismaðurin fer at føra ein vinnupolitik, sum samsvarandi vilja løgtingsins, gevur føroyskum vinnulívi veruligar móguleikar fyri at luttaka í kolvetnisvirkseminum á føroyskum øki.

4.4.2. Føroyskar veitingar

Til tess í størri mun at tryggja føroyskum fyrítøkum luttøku í virkseminum, er tað ásett í § 11 í standardloyvinum, at loyvishavarin skal geva føroyskum fyrítøkum veruligar móguleikar fyri, í kapping við aðrar, at fáa høvuðs- og undirverktøkur og fyri at veita vørur og tænastr í sambandi við kolvetnisvirksemi. Hendan skylda liggur á bæði loyvishavaranum og á verktakarum hansara.

Vinnupolitiska endamálið við at tryggja fyrítøkum móguleikar fyri at bjóða er, umframt tað búskaparliga, at føroyskar fyrítøkur á hendan hátt kunnu fáa royndir og tilvísingar (referansur) umvegis veitingar til og samstarv ella samhandil við altjóða feløg. Hesar tilvísingar kunnu leggja stóði undir menning og undir móguleikum fyri at koma inn á nýggjar útflutningsmarknaðir. Við at tryggja føroyskum vinnulívi móguleikar fyri at luttaka í virkseminum og á hendan hátt at tryggja føroyskum virkjum móguleikar fyri at samstarva við altjóða oljuvinnuna, verður ein vinnumenning stuðlað, sum gevur móguleikar fyri, at føroyskt vinnulív kann fara undir nýggjar vinnur, og fyri, at vinnulívið í størri mun fer at arbeiða aðrastaðni enn í Føroyum.

Føroyskar fyrítøkur hava drúgvar royndir frá veitingum til sjóvinnuna og førleikin á hesum øki er eitt náttúrligt útgangsstøði fyri veitingum í sambandi við virksemið á føroyska landgrunninum. Kortini fara dømi at verða um, at føroyskar fyrítøkur ikki hava móguleika fyri at kappast, eitt nú orsakað av støddini av einstøku veitingunum ella orsakað av, at føroysku fyrítøkurnar ikki lúka eitt formligt krav um tilvísingar frá fráländavirksemi.

Landsstýrismaðurin fer út frá hesum at gera mannagongdir fyri, hvussu loyvishavarar skulu kunna vinnulívið um virksemini, sum ætlanin er at fara undir, og hvussu biðjast skal um tilboð og greiðast frá sáttmálaviðurskiptum. Loyvishavarar fara sambært hesum mannagongdum at hava skyldu til at kunna um ætlaða virksemið í góðari tíð fyri at tryggja fyrirkunum neyðugt skotbrá til at lata tilboð inn, leggja framleiðsluna til rættis, gera møguligar tillagingar av framleiðslugongdunum og finna samstarvsparatar. Harumframt fer tað at verða nágreiniliga ásett í mannagongdini, at veitingar skulu sundurlutast fyri at tryggja, at føroyskir veitarar í størst møguligan mun fáa høvi at bjóða uppá veitingar, sum eru av einari hóskandi stødd. Somuleiðis fer krav at verða sett um, at førleikin hjá føroyskum virkjum verður mettur út frá einari heildarmeting, og at vantandi tilvísingar frá fráländavinnu ikki í sær sjálvum verður nøktandi grundarlag fyri at útiþýsa tí einstaka føroyska veitaranum.

Kravið um at tryggja føroyskum fyrirkunum luttøku í virkseminum fer at verða knýtt til eitt krav um, at loyvishavarin og hansara veitarar skulu kunna seg um teir møguleikar, sum føroyskt vinnulív hevur fyri at veita vørur og tænastr. Tað verður sostatt ein fortreyt fyri møguleikunum hjá føroyskum virkjum fyri at veita vørur og tænastr, at útlendsku feløgini uttan størvegis trupulleikar kunnu fáa innlit í, hvørjar veitingar og hvørjir útvegarar kunnu koma uppá tal í føroyskum høpi. Vinnan arbeiðir við hesum spurningi og fer at stovna ein dátugrunn fyri útvegarar, sum á ein greiðan hátt fer at kunna um føroyskar vørur og tænastr, umframt um førleikan hjá teimum útvegarum, sum verða skrásettir. Ein slíkur dátugrunnur fer at hava við sær, at kravið um at geva føroyskum fyrirkunum veruligar møguleikar fyri at veita vørur og tænastr, lættari kann lukast av oljufeløgnum og útvegarum teirra.

Dátugrunnar av hesum slagi verða m.a. nýttir í sambandi við útbjóðingar sambært innkeypsdirektivinum hjá ES, og tað at nýta ein slíkan dátugrunn kann tí gera sítt til, at føroyskt vinnulív kann venja seg við at arbeiða í altjóða høpi, tí dátugrunnurin kann gerast ein lovfjøl hjá føroyskum útvegarum til at verða skrásettir aðrastaðni. Við hesum sprettast møguleikar fyri at gera seg galdandi á nýggjum marknaðum.

Í teimum frágreiðingum, sum loyvishavarar fáa skyldu til at lata inn í sambandi við sáttmálaviðurskipti, skulu m.a. vera ávísingar um, hvussu nógvir føroyskir útvegarar hava fingið møguleika fyri at bjóða, hvussu nógvar avtalur føroyskar fyrirkur hava fingið umframt ávikavist innflutningsinnihaldið og føroysku virðisøkingina í einstøku veitingini.

Í umsitingini av vinnuligu treytunum verður dentur lagdur á menningina av føroyska vinnulívinum, men tað verður hinvegin eisini neyðugt at hava fyrilit fyri teimum trupulleikum, sum loyvishavararnir kunnu hava av hesum ásetingum.

4.4.3. Uppbygging av førleika

Umframt at fáa møguleika fyri at bjóða uppá dagligu veitingarnar, verður tað hildið skilagott, um oljuvirksemið førir til ein miðvísan førleikaflutning millum útlendsku luttakararnar og føroyskt vinnulív. Hetta samsvarar væl við almenna vinnupolitikkin hjá landsstýrinum og er fevnt av § 12 í standardloyvinum.

Ætlanin við § 12 er at veita føroyskum fyrirkunum, sum ynskja eina miðvísa strategiska menning, møguleikar fyri at uppbyggja førleika og tøkniþrøðiligan serkunnleika ígjøgnum samstarv við útlenskar fyrirkur. Loyvishavarin hevur skyldu til at arbeiða fyri og birta uppundir, at slíkar

avtalar verða gjórdar. Samstarvshátturinn kann vera ymiskur, t.d. kann talan verða um sonevnd "joint ventures", "supply-chain"-avtalar, umframt tíðaravmarkað samstarv. Tað verður eitt krav, at føroyska fyrirtøkan er við í ítøkiligum veitingum í ein slíkan mun, at fyrirtøkan fær møguleika fyri at uppbyggja ein tilvísingarlista, sum er ein týðandi fortreyt hjá fyrirtøkum fyri at koma inn á nýggjar marknaðir.

Samstarvið sambært § 12 kann vera ímillum føroysku fyrirtøkuna og loyvishavaran, men kann eins væl hugsast at verða við systurfeløg, undirveitarar ella samstarvspartar hjá loyvishavarum. Uppgávarnar, sum samstarvað verður um, skulu ikki neyðturviliga hava samband við oljvirksemi á føroyska landgrunninum, men kunnu eins væl verða rættaðar móti oljuvinnu í útlondum.

Endamálið við skipanini er, at føroysku fyrirtøkurnar, sum taka lut í slíkum samstarvi, skulu fáa ein nýggjan ella víðkaðan førleika, bæði tá tað snýr seg um vitan, tøkni og leiðslu fyri á tann hátt at betra og víðka um virkisgrundarlagið og altjóða kappingarførið.

Skal skipanin virka, er umráðandi, at loyvishavararnir fáa innlit í, hvørjar føroyskar fyrirtøkur hava neyðugu møguleikarnar fyri, at eitt samstarv eftir § 12 í standardloyvinum kann hava ætlaðu menningina við sær. Fyrirtøkur, sum ynskja at fáa gagn av skipanini, eiga tí at gera eina skrivliga frágreiðing, har endamálið hjá fyrirtøkuni við at luttaka í skipanini, verður nærri lýst.

Landsstýrismaðurin fer at krevja, at loyvishavararnir javnan greiða frá, hvussu skipanin virkar. Loyvishavarin skal í hesum sambandi kunna um, hvørjar samstarvsavtalar loyvishavarin hevur ætlanir um at gera ella hevur gjørt, og hvørji úrslit eru komin burtúr. Í hesum sambandi kunnu tey mál, sum fyrirtøkurnar frammanundan hava sett sær, nýtast sum støði undir einari eftirmeting av úrslitunum.

4.4.4. Útbúgving og gransking

Uppbygging av førleika gjøgnum útbúgving ella granskingar- og menningarvirksemi er eitt lyklorð í altjóða kappingini og hevur tí stóran vinnupolitiskan áhuga. Á hesum øki hava oljufeløgini longu í forkanningarskeiðinum víst samstarvsvilja. Her verður hugsað um fíggarligan stuðul í sambandi við útbúgving av einstaklingum og um granskingarverkætlanir sum t.d. GEM-samstarvið. Tað er náttúrligt at arbeiða víðari við hesum møguleika fyri at hækka førleikastigið í almennu umsitingini og í vinnulívinum. Tær ásetingar í standardloyvinum, sum hava týðning í hesum sambandi, eru § 13, stk. 1 og 2.

Tað eru serstakliga tær fyrirtøkur, sum fáa í lag samstarv sambært § 12 og tí fara undir eina strategiska menning, sum kunnu hava tørv á ástøðiligari eins væl og verkligari framhaldsútbúgving av sínum starvsfólki og luttøku í granskingar- og menningarvirksemi. Aðrir veitarar, sum orsakað av virkseinum á føroyska landgrunninum skulu taka av nýggjum avbjóðingum og møguleikum, hava eisini tørv á útbúgving av sínum starvsfólki, í fyrsta umfari serliga innanfyri trygd, men í vaksandi mun eisini á øðrum økjum.

Gransking og menning innan tað almenna eins og tað privata verða í dag mett sum fortreytir fyri vinnumenning. Tí kann tað, at føroyskir granskingarstovnar og føroyskar fyrirtøkur fáa møguleika fyri at vera við í verkætlanum, sum loyvishavarin fremur, fáa týðning fyri vinnuligu menningina í Føroyum.

4.4.5. Arbeðsmøguleikar

Virksemið og útgerðarvirksemið hjá loyvishavarum skal ganga úr Føroyum, og tí fara nýggj arbeiðspláss at verða stovnað. Harumframt fara vinnuligu treytirnar í loyvunum at økja um virksemið hjá føroyskum veitarum, og sostatt verður talan um øktar arbeiðsmøguleikar.

Samsvarandi kravinum í § 10 í lóg um kolvetnisvirksemi er í § 13, stk. 1 í standardloyvinum ásett, at loyvishavarin skal átaka sær at geva føroyingum arbeiðsmøguleikar í sambandi við virksemið á føroyska landgrunninum.

4.5. Landsoljufelag

Farið verður undir oljuvinnu m.a. fyri at fáa inntøkur til landskassan, fyri at fjøltátta okkara vinnulív og fyri at skapa virksemi í Føroyum. Til tess at náa hesum málum kunnu nógv ymisk amboð nýtast. Amboðini eru m.a. fíggarligu krøvini og vinnuligu treytirnar, sí brotini 4.3 og 4.4 frammanfyri. Samstundis eru greinar í lógini um kolvetnisvirksemi og í standardloyvinum, sum áseta rætt myndugleikanna til innlit í virksemið hjá loyvishavarunum. Eitt annað amboð kann vera eitt alment oljufelag (landsoljufelag).

Spurningurin um eitt landsoljufelag er neyvt lýstur á bls. 205 – 228 í frágreiðingini ”Fyrireikingar til oljuleiting” og í álitinum ”Skipan av føroyskum landsoljufelag”, ið ein arbeiðsbólkur handaði landsstýrismanninum í oljumálum í oktober 1999. ”Skipan av føroyskum landsoljufelag” snýr seg serliga um, hvussu eitt føroyskt landsoljufelag eigur at verða skipað við atliti at ognarviðurskiftum, stýring, handilsligum og samfelagsligum stevnumiðum v.m. Verður gjørt av at stovna eitt landsoljufelag, er í álitinum eitt ítøkiligt uppskot um, hvussu hetta kann verða skipað, t.d. stovningarlóg, viðtøkur v.m.

Sum nevnt í broti 3.3 frammanfyri verður alheims kappingin hildin at vera soleiðis, at tað neyvan er skilagott at stovna eitt landsoljufelag, sum útlendsku oljufeløgini skulu bera¹ ígjøgnum leitiskeiðið. Kappingarstøðan hjá Føroyum sum leitið í 1999 kann illa sammetast við støðuna hjá Norðsjóvarlondunum í seksti- og sjevtíárunum. Stórir partar av heiminum vóru um tað mundið ikki atkomuligir hjá altjóða oljufeløgum, t.d. Sovjettsamveldið, partar av arabisku londunum, Suðuramerika, partar av Asia o.s.fr. Grundað á m.a. avmarkaðu møguleikarnar, ið stóðu altjóða oljufeløgnum í boði, kundu vertslondini seta teimum rættiliga høvð krøv um borna almenna luttøku. Víst verður somuleiðis til brot 4.3.5 frammanfyri, har landsoljufelag verður umrøtt saman við øðrum fíggarligum krøvum. Eisini aðrar orsøkir eru til at hugsa seg væl um, áðrenn støða verður tikin til at seta á stovn eitt alment oljufelag.

4.5.1. Ráðgeving uttanífrá

Altjóða ráðgevarafyrirøka, ið hevur arbeitt fyri Oljumálastýrið í sambandi við útbjóðingarlógina, hevur eisini hugt at møguleikanum fyri at stovna eitt landsoljufelag. Fyrirøkan ásannar, at stjórnir í nøkrum av okkara grannalondum halda ella hava hildið tað verið neyðugt við einum almennum

¹ At eitt felag verður ”borið” av hinum loyvishavarunum merkir, at hini feløgini gjalda útreiðslurnar hjá viðkomandi loyvishavara til leiting og – sjáldnari – útbygging, møguliga soleiðis, at hesi útlegg heilt ella partvíst verða afturgoldin av partinum í framleiðsluni hjá borna felagnum. Ein ”bering” fatar kortini vanligu ikki um kostnað í sambandi við eginrakstrarútreiðslur hjá felagnum.

felag, m.a. fyri at fáa størri eftirlitsmøguleikar við oljuvinnuni, betri innlit í virksemið hjá loyvishavarunum, størri part av inntøkunum o.s.fr. Í løtuni tykist gongdin kortini at vera tann, at almennu feløgini verða privatiserað heilt ella lutvíst, m.a. Noreg umhugsar nú framtíðarstøðuna hjá Statoil.

Ráðgevarafyrirøkan staðfestir, at nógvar av grundgevingunum fyri einum almennum felag ikki vísa seg at halda í longdini, m.a. tí at eftirlitið og atgongd til upplýsingar um uppstreymsvirksemið eigur at verða tryggjað gjøgnum lógávuna, sum skal seta hóskandi karmar fyri virkseminum hjá oljufeløgnum. Inntøkurnar eigur tað almenna at taka ein hóskandi part av gjøgnum skattaskipanina. Serligt fyri Føroyar verður met, at við jarðfrøðiligu óvissuni, ið framvegis er knýtt at føroyska økinum, er tað ógvuliga ivasamt, um eitt alment oljufelag kann gerast nóg sterkt.

Sambært ráðgevarafyrirøkuni verður eitt landsoljufelag ikki væl móttikið av oljuvinnuni, m.a. tí at

- almenn luttøka í einum loyvi ger avgerðir um fløgur enn meira torfórar. Verður leitikostnaðurin hjá felagnum borin, kann tað í einstøkum førum hava við sær, at brunnar ikki verða boraðir;
- almenn luttøka avmarkar eigarapartin hjá útlendsku feløgnum og harvið gerst føroyska økið minni áhugavert fyri størri útlendsku feløgini, sum leggja dent á stódd (materiality);
- føroysku loyvistreytirnar og skattalóggávan eru krevjandi samanborið við onnur útjaðaraðki, t.d. í Bretlandi. At leggja eitt landsoljufelag omaná kann ræða einstøk oljufeløg frá at taka lut í 1. útbjóðingumfarinum.

Sum heild heldur ráðgevarafyrirøkan, at føroyskir myndugleikar kunnu røkka øllum málunum, sum eitt landsoljufelag vanliga hevur, við at nýta amboðini, sum liggja í kolvetnislógini og kolvetnis-skattalógini, sí annars 4.5.2 niðanfyri. Annar altjóða viðurkendur ráðgevi, ið Oljumálastýrið hevur søkt sær ráð hjá, metir, at verður borið landsoljufelag partur av loyvistreytunum, má síggjast burtur frá serskatti.

4.5.2. Uppgávur hjá landsoljufelagnum

Eitt landsoljufelag kann hava ymisk mál. Hesi málini kunnu vera:

- at byggja upp yrkisfórleika
- at virka fyri, at føroyskar fyrirkæmur sleppa at veita vørur og tænarur
- at veita myndugleikunum eitt eyka ella øðrvísi skattleggjaramboð
- at fremja beinleiðis ávirkan á avgerðartilgongdina
- at geva betri innlit í virksemið
- at virka fyri langsiktaðum samfelagsmálum
- at geva størri veitingartrygd

Vísandi til, at tað ikki verður hildið ráðiligt at krevja borna almenna luttøku í loyvunum, sum verða tillutaði í sambandi við 1. útbjóðingumfar, verður niðanfyri gjøgnumgingið, hvussu nevndu mál kunnu røkkast á annan hátt enn við landsoljufelagi.

Málini um at byggja upp yrkisfórleika í føroyskum fyrirkæmum og at føroyskar fyrirkæmur skulu sleppa frammat at veita vørur og tænarur eru tryggjað við, at kravt verður av loyvishavarum (§§ 11-15 í

standardloyvinum og brot 4.4 frammanfyri), at teir skulu geva føroyskum fyrítøkum veruligar møguleikar at veita vørur og tænastrur umframt at menna seg innan vitan, tøkni og leiðslu. Hesar treytir eru tilevnaðar saman við føroysku vinnuni fyri at tryggja, at m.a. vinnan, ið skal hava gagn av førda vinnupolitikkinum, metir treytirnar nøktandi.

Landsoljufelag sum eyka ella øðrvísi skattleggjaramboð er ikki neyðugt, tí fíggarligu treytirnar eru tilevnaðar soleiðis, at tær tryggja føroyska samfelagnum so stóran part av fíggarliga vinninginum, sum hildið verður møguligt. Sum nevnt í broti 4.3 verður hildið, at um eitt borið landsoljufelag ella optión verður partur av loyvistreytunum, má slakast í fíggarligu krøvunum – møguliga so nógv, at serskattur heilt má sleppast.

Ávirkan á avgerðartilgongdina kunnu myndugleikarnir fáa við stýring gjøgnum lóggávu, herundir serliga at loyvishavararnir mugu fáa góðkenning frá oljmyndugleikunum, áðrenn farið verður undir virksemini av ymiskum slagi, t.d. borigóðkenning sambært § 15, stk. 1 í lógini um kolvetnisvirksemini. Somuleiðis kunnu myndugleikarnir vera við á fundum hjá samstarvsnevndum hjá teimum einstøku samtøkunum (Operating Committees). Harafturat er tað ivasamt, hvussu stóra ávirkan eitt føroyskt landsoljufelag kann hava á hini oljufeløgini. Roknast má við, at eigaraparturin hjá landsoljufelagnum undir øllum umstøðum verður lítil í einstaka loyvinum, og harafturat verður felagið – um tað verður borið – ikki rindandi partur av samtakinum. Hetta avmarkar í sjálvum sær ávirkanina, ið felagið kann vænta at fáa. Tey fyrstu nógvu árinum kann heldur ikki væntast, at landsoljufelagið hevur ein førleika, ið kann geva tí serliga ávirkan í samtakinum.

Innlit í virkseminið hava myndugleikarnir tryggjað sær við lóggávuni, m.a. kann landsstýrismaðurin í oljumálum áseta kunngerð, ið áleggur loyvishavarunum skyldu at upplýsa um flestu tættir av virkseminum, t.d. um fíggarlig og jarðfrøðilig viðurskifti. Í standardloyvinum eru margfaldar ásetingar, sum krevja, at loyvishavarin letur upplýsingar um ymisk viðurskifti, t.d. um hvussu føroyskt vinnulív verður tikið við í virkseminið undir loyvinum. Innlit kann eisini fáast við at taka lut á fundum í sams tarvsnevndunum.

Til tess at røkka langsiktaðum samfelagsmálum kann verða gagnligt við einum landsoljufelagi. Hugsa vit okkum, at myndugleikarnir ynskja oljuvinnu við Føroyar, men at handilsligur áhugi ikki er fyri hesum, kundi landsoljufelagið verið við til at stimbra áhugan hjá altjóða oljufeløgnum fyri føroyska økinum. Í summum londum hava almenn oljufeløg verið nýtt til at marknaðarføra viðkomandi land sum leitið, t.d. Nunaoil í Grønlandi. Higartil hevur føroyski politikkurin verið, at tað er handilsligi áhugin hjá altjóða oljufeløgnum, ið skal vera grundarlagið undir oljuvinnu á føroyska landgrunninum. Almennur peningur er ikki brúktur í sambandi við forkanningarnar. Føroyar liggja tætt uppat kendum oljuleiðum og í lötuni verður hildið, at handilsligi áhugin hjá altjóða oljuídnadunum – um treytirnar eru kappingarførar við aðrar møguleikar, ið standa feløgnum í boði – er nóg stórur til at fáa gongd á veruliga oljuleiting á føroyska landgrunninum.

Veitingartrygd, t.e. skipanir ið tryggja innlenskar oljuveitingar, kann uttan iva útvegast á fleiri mátar, t.d. eru Føroyar við í neyðveitingarskipanini hjá IEA (International Energy Agency) undir donskum veingjabreiði. Annar máti at tryggja veitingarnar er, soleiðis sum gjørt er í § 8, stk. 4 í standardloyvinum, at hava møguleika fyri at krevja framleiðslugaldið goldið við kolvetnum.

Niðurstøðan er sostatt, at flest øll av nevndu samfelagsmálunum kunnu røkkast við amboðum, sum myndugleikarnir longu hava í lógini um kolvetnisvirksemini og kolvetnisskattalógini ella sum myndugleikarnir fáa við treytunum, ið settar verða í leiti- og framleiðsluloyvunum.

4.5.3. Kostnaður

Spurningurin um kostnaðin av einum landsoljufelag hevur eisini týðning.

Fyrsti kostnaðurin fyri føroyska samfelagið verður helst, at slakast má í øðrum treytum, ið tað sambært hesum uppskoti verður mettt skilagott at seta. Tað mest sannlíka er, at verður eitt landsoljufelag við í leiting í hesum umfari, má tað berast. Hvørt kostnaðurin av beringini verður afturgoldin feløgnum ella ei, um rakt verður við kolvetni at framleiða, ger ikki stórvegis mun, tá tey skulu taka avgerð um at søkja um loyvi. Sum heild rokna oljufeløgini berikostnaðin sum eina útreiðslu, og vænta tey tí onkursvegna at sleppa lættari í øðrum treytum.

Sum dømi um kostnaðin, ið talan kann verða um, kann støði takast í einum leitikostnaði fyri hvørt loyvi uppá t.d. 300 mió. kr. Skal landsoljufelagið hava ein part uppá t.d. 5%, svarar tað til 15 mió. kr. í berikostnaði fyri hvørt loyvið. Verða t.d. 10 loyvi givin, er talan um 150 mió. kr.

Umfram leitikostnaðin skal felagið eisini útvega pening til útbygging, um rakt verður við kolvetni at framleiða. Her er talan um stórar upphæddir. Ikki er óhugsandi, at ein leiðútbygging kostar einar 10 mia. kr. Eigur felagið ein part uppá 5%, skal tað útvega 500 mió. kr. til hvørja leið. Dømi eru um almenn oljufeløg, ið ikki hava kunnað útvegað neyðugu upphæddirnar, og sum tí hava seinkað útbyggingum av oljuleiðum.

Ein annar kostnaður er so at reka felagið. Hvussu stórir hesin kostnaður er, veldst m.a. um hvussu nógvum starvsfólki, felagið hevur tørv á, og eisini nær tað verður stovnað. Verður tað stovnað beinanvegin, fer tað at rinda rakstrarkostnað eisini í leitiskeiðnum. Verður tað hinvegin ikki stovnað fyrr enn rakt er við kolvetni at framleiða, kann tað spara rakstrarútreiðslur hesi árin.

Skal felagið hava móguleika at gera seg galdandi, má tað hava neyðuga førleikan. Tað er rættiliga trupult at siga, hvussu stórt starvsfólkatalið skal verða, men roknast kann við, at árliku lønarútreiðslurnar verða nakrar milliónir krónur. Harafturat kemur kostnaður til høli, útgerð og – ikki minst – keyp og tulkning av seismiskum upplýsingum.

4.6. Privatu føroysku oljufeløgini

Í frágreiðingini ”Fyrirreikingar til oljuleiting” verður tað ikki hildið sannlíkt, at privatur føroyskur kapitalur kann seta á stovn eitt oljufelag, ið kann roknast at fáa neyðugu styrkina til at røkja nøkur av samfelagsáhugamállum við oljuvinnu.

Tvey privat føroysk oljufeløg eru stovnað.

Umráðandi er, at privatu føroysku oljufeløgini verða viðgjørd eins og onnur oljufeløg, t.e. at samtøkini, har føroysku feløgini eru partar, mugu lata inn umsóknir, sum eru kappingarførar samanborið við umsóknirnar hjá øðrum feløgum/samtøkum.

Tað hevði skapt ógvuliga óhepnar avleiðingar fyri føroyska samfelagið, um altjóða oljufeløgini – serliga tey, ið ikki eru í samtøkum við føroyskum feløgum – fingtu ta fatan, at samtøkini við privatum føroyskum oljufeløgum fingtu fyrimunir, bara tí at føroysk feløg eru í samtakinum. Tað

kundi í ringasta føri havt ta avleiðing, at einstøk feløg ikki hildu tað vera vert at taka lut í útbjóðingini.

4.7 Aðrar almennar loyvistreytir

Í § 17 í standardloyvinum er ásett, at oljumyndugleikin hevur rætt at taka lut á fundum í samstarvsnevndum hjá loyvishavarum. §§ 18 og 19 eru um skylduna, ið loyvishavarin hevur at veita starvsfólki hjá eftirlitsmyndugleikanum hjálp í kanningarvirksemi teirra og um tær upplýsingar, sum loyvishavarin hevur skyldu at lata myndugleikunum sambært reglum, ið verða nærri ásettar við kunngerð.

Í §§ 20 og 21 eru ásetingar um tagnarskyldu, trúnaðarskeið v.m.

Í § 24 verður staðfest, at samloyvishavarar ábyrgjast í felag fyri endurgjald og skaðabøtur til fiskimenn, sum skulu gjaldast sambært kapittul 7 í løgtingslógini um kolvetnisvirksemi. Kravt verður, at loyvishavarar veita vissu fyri, at teir megna at bøta fyri sær, koma teir undir endurgjaldsskyldu.

Sambært § 26 kann loyvið ikki avhendast uttan góðkenning frá landsstýrismanninum.

5. Trygd, arbeidsumhvørvi, umhvørvi og tilbúgving v.m.

Sambært § 14 í kolvetnislógini skal "leidingar- og framleiðsluvirksemið vera forsvarligt og skynsamiligt". Kravið um forsvarligt virksemi vendir sær til loyvishavarar eins og til myndugleikar. Loyvishavarar bera ábyrgd av, at virksemið verður lagt til rættis og útint trygdarliga forsvarligt, meðan myndugleikar skulu ansa eftir, at meginreglan verður fylgd.

Í kapittul 5 í lógini um kolvetnisvirksemi er heimild at áseta nærri reglur um trygd, arbeidsumhvørvi, umhvørvi og tilbúgving v.m., og verður hetta gjørt, áðrenn kolvetnisvirksemið fer í gongd. Í sambandi við útbjóðingina verða umsøkjjarar tó bidnir um at lata myndugleikunum upplýsingar um ávís trygdarviðurskifti v.m.

Tá umsøkjjarar lata inn umsóknir um loyvi, verða teir bidnir um at lýsa krøv, ið teir sjálvir seta til trygd, arbeidsumhvørvi, umhvørvi og tilbúgving v.m. Hesi krøv skulu spegla viðurskiftini á tí havøkinum, umsóknin fevnir um.

Umsóknin skal harumframt lýsa førleikan hjá umsøkjaranum at virka á tí havøki, umsóknin fevnir um, uttan mun til um talan verður um boringar á grunnum ella djúpum vatni. Lýsingin skal við atliti at trygd, arbeidsumhvørvi, umhvørvi og tilbúgving v.m. í minsta lagi umrøða hesi viðurskifti: (i) leiðreglur umsøkjjarans í sambandi við boringar, (ii) serstakar avbjóðingar, ið umsøkjjarin leggur dent á í sambandi við boringar á djúpum vatni, (iii) stýringsamboðini, ið umsøkjjarin nýtir til at handfara vandar í sambandi við boringar og (iv) krøv umsøkjjarans um hvussu starvsfólk verða tikin uppá ráð og lærd upp.

Í samband við leitiboringar skulu fyristøðufeløg hava eina bjargingartyrlu í tilbúgving í Føroyum, umframt at hóskandi tilbúgvingaramboð til oljuvernd skulu vera til at taka á einari støð í Føroyum.

6. Avleiðingar fyri fiskivinnu, umhvørvi v.m.

Sambært § 7, stk. 2, 2. pkt. í lógini um kolvetnisvirksemi skulu viðmerkingarnar til útbjóðingarlógina meta um avleiðingarnar, ið komandi kolvetnisvirksemið kann hava fyri sigling, fiskiskap og aðrar vinnur, umframt náttúru-, umhvørvis- og onnur samfelagsáhugamál. Somuleiðis skal metast um, hvat íkast virksemið fer at geva búskapi og arbeidsvinnu.

Í brotunum 6.1 til 6.7 niðanfyri verður mett um avleiðingarnar, ið kolvetnisvirksemið kann hava fyri nevndu áhugamál.

Metingarnar í brotunum 6.1 til 6.5 eru gjørdar av einum arbeidsbólki, ið landsstýrismaðurin í oljumálum setti við umboðum úr Fiskimálastýrinum, Fiskirannsóknarstovuni, Heilsufrøðiligu Starvsstovuni umframt Oljumálastýrinum. Oljumálastýrið bjóðaði fiskivinnu- og øðrum áhugafeløgum til kunnandi fund 29. september 1999, har gjørdur metingarnar vórðu lagdar fram. Ongar atfinningar vóru til niðurstøðurnar.

Hóast lógin um kolvetnisvirksemið ásetir, at viðmerkingarnar skulu meta um "avleiðingarnar" frá kolvetnisvirkseminum, hevur arbeidsbólkurin sum heild lagt seg eftir at lýsa møguligar negativar avleiðingar heldur enn møguligar positivar avleiðingar.

Støðið undir metingunum er fyrst og fremst útboðsøkið, sí fylgiskjal A. Metingarnar eru grundaðar á eitt miðal virksemi í leitingarskeiðinum. Her verður m.a. hugsað um vavið í arbeidsskráunum, áramálið fyri leitingarskeiðið o.s.fr. Harumframt taka metingarnar støði í vitanini, sum myndugleikar og stovnar hava um vinnu- og umhvørvisviðurskifti. Sum dømi kunnu nevntast upplýsingar úr veiðidagbókum um slag av fiskiskapi á teimum ymisku havleiðunum.

6.1. Avleiðingar fyri sigling

Leitingarvirksemið á føroyska landgrunninum kann ávirka sigling hjá fiskiførum o.ø. á tvinnar hættir:

1. Havstøðir leggja hald á eitt ávíst havøki og kunnu á tann hátt vera ein forðing fyri sigling í føroyskum sjógvi. Sambært § 28, stk. 1 í lógini um kolvetnisvirksemi skulu havstøðir hava eitt ávíst trygdarøki. Víddin á trygdarøkinum verður ásett sambært altjóða reglum, og vanliga víddin er 500 m kring havstøðina.
2. Leitingarvirksemið á landgrunninum økir um skipaferðsluna í føroyskum sjógvi og kann á tann hátt ávirka sigling og umstøðurnar hjá fiskiflotanum.

Í hvønn mun havstøðir fara at darva sigling, og um skipaferðslan verður munandi økt, veldst um hvussu umfatandi leitingarvirksemið verður, hvussu nó gvar havstøðir verða osfr.

Tað verða helst fáar havstøðir á føroyskum landgrunsøki í leitingarskeiðinum, og tørvurin á sjóvegis flutningi til og frá havstøðum verður væntandi lítill. Niðurstøðan er, at leitingarvirksemið og tann sigling, ið stendst av hesum, ikki er mett at verða nøkur álvarslig forðing fyri sigling.

6.2. Avleiðingar fyri fiskiskap

Viðvíkjandi fiskiskapinum er spurningurin í fyrstu atløgu, hvar farið verður at leita eftir olju, um og hvør fiskiskapur er á leiðunum, hvussu nógvar havstøðir talan verður um, og hvussu stór øki havstøðirnar leggja hald á.

Ein havstøð leggur vanliga hald á eitt øki, sum er 500 m í allar ættir kring havstøðina, jvb. brot 6.1. Fiskiskapur er ikki loyvdur innanfyri hetta økið. Verður talan um havstøðir, sum verða hildnar uppá pláss við akkerum, kann akkersøkið vera størri enn trygdarøkið. Tað veldst um dýpið á leiðini. Vanliga verður roknað við, at frástøðan frá havstøðini til akkerini svarar til 4-5 ferðir dýpið. Tá metast skal um, hvørjar avleiðingar hetta hevur fyri fiskiskap, er neyðugt at skilja ímillum ymisk sløg av fiskiskapi og reiðskapi. Avleiðingarnar eru ymiskar, alt eftir um talan er um fiskiskap við botntroli, flóttroli, nót, línu ella gørnum og um roynt verður eftir botnfiski ella uppsjóvarfiski.

Royndin eftir botnfiski fer mest fram á økjum, sum eru grynri enn 500 m. Avleiðingarnar fyri slíkan fiskiskap eru tí lítlar ella ongar, um kolvetnisvirksemið fer fram á størri dýpum enn hetta. Meginparturin av tí útbjóðaða økinum liggur á meiri enn 500 m dýpi.

Trolarar, sum royna við botntroli, verða mest ávirkaðir, tá leitingarvirksemið gongur út frá einari havstøð. Orsøkin er 500 m trygdarøkið, sum minskar um møguligu fiskileiðina. Avleiðingarnar kunnu tá verða ymiskar, alt eftir um talan er um troløki, ið liggur í eini helling, ella um troløki, ið liggur á slættari botni við smáum broytingum í dýpinum. Orsøkin er, at møguleikarnir fyri at tóva uttan um og rundan um eina havstøð eru betri á leiðum við sløttum botni enn í einari helling, har dýpið broytist skjótt.

Árinini á fiskiskap við línu og gørnum eru sum heild minni enn árinini á fiskiskap við botntroli. Tað veldst tó um, hvør fiskiskapur er á leitingarleiðunum, og í hvønn mun aðrar fiskileiðir kunnu bota fyri møguligar skerdar ella mistar fiskileiðir.

Nógv tey flestu fiskiførini í Føroyum verða nýtt til útróður við snellu ella línu. Talan er í flestu førum um smá før, ið royna nær landi. Komandi leitingarvirksemið fær ikki stórvegis avleiðingar fyri útróðurin.

Fiskiskapur eftir uppsjóvarfiski fer í høvuðsheitum fram við nót (sild og makrelur) ella flóttroli (svartkjaftur). Hvar og nær fiskiskapurin fer fram er treytað av, hvussu fiskurin ferðast, og hvar hann stendur. Hetta kann verða ymiskt frá einum ári til næsta. Kanningar aðrastaðni hava víst, at kolvetnisvirksemi neyvan ávirkar ferðingarmynstrið. Harnæst hava havstøðir sjáldan týðning fyri, hvar fiskað verður eftir uppsjóvarfiski. Mett verður tí ikki, at havstøðir fara at darva fiskiskapinum eftir uppsjóvarfiski munandi.

Tá tað snýr seg um seismiskt virksemi hava kanningar aðrastaðni víst, at hetta kann styggja fiskin. Roknast má við, at soleiðis er tað eisini undir Føroyum. Fráboðanarskipanin, sum Fiskiveiðieftirlitið hevur rikið síðani 1998, hevur virkað væl. Sum er, er seismiskt virksemi bert loyvt í tíðarskeiðinum frá 15. apríl til 1. november. Neyðugt kann verða við neyvri tíðaravmarking fyri seismiskt virksemi á ávísnum leiðum, t.d. á leiðunum suður av Munkagrundinum um tað mundið, tá svartkjafturin kemur í føroyskan sjógv, t.e. í mai mánaða.

Niðurstøðan viðvíkjandi avleiðingunum fyri fiskiskapin er, at hóast leiting eftir kolvetnum eystan- og sunnanfyri kann ávirka móguleikarnar at troyta leiðirnar, so fer leitingarvirksemið ikki at verða fiskiskapinum til álvarsligan ampa. Hetta kemst fyrst og fremst av, at størsti parturin av útbjóðaða økinum liggur á meiri enn 500 metra dýpi, meðan størsti parturin av fiskiflotanum roynir á grynri leiðum. Havstøðirnar verða væntandi fáar í tali, og havøkið, tær leggja hald á, verður samsvarandi lítið. Vert er eisini at hava í huga, at fyribils er talan um avmarkað tíðarskeið, tí vanligar varir ein leitiboring einar 50-80 dagar. Talan verður ikki um munandi skerdar veiðumóguleikar hjá fiskiflotanum.

Roynt verður at leggja viðurskiptini soleiðis til rættis, at ávirkanin á fiskivinnuna verður so lítil sum gjørligt. Í tí sambandi er tað av alstórum týðningi, at tær reglur og fyriskipanir, ið skulu regulera viðurskiptini ímillum fiskivinnu og oljuvinnu, verða gjørdar við atliti at áhugamálanum hjá báðum þortum. Kjarnin í hesum er samskipti millum partarnar. Áhugamálini hjá fiskivinnuni eiga at verða havd í huga, sohvørt farið verður undir ítøkiligar ætlanir um leiting. Landsstýrismaðurin í oljumálum ætlar sum frá líður at seta eitt samstarvsráð við umboðum fyri fiski- og oljuvinnuna, men í fyrstu atløgu er avtalað við fiskivinnufeløgini, at landsstýrismaðurin komandi ár, tá leitingarloyvini eru latin, tekur stig til ein kunnandi fund. Tá loyvini eru latin, verður móguligt at upplýsa, hvørjir teigar eru tillutaðir, hvørjar arbeidsskyldurnar hjá oljufeløgnum eru (boringar og seismiskt virksemi), nær tað eftir ætlan verður borað á hvørjari leið o.s.fr.

6.3. Avleiðingar fyri aðrar vinnur – kapping um arbeidsmegi

Tá leitingarvirksemið tekur seg upp, kann tað hava við sær økta kapping um arbeidsmegina. Vandur kann verða fyri, at fólk fara at rýma úr verandi vinnum og flyta í aðra. Avleiðingarnar fyri eitt nú fiskivinnuna kunnu verða beinleiðis ella óbeinleiðis.

Beinleiðis ávirkanin kemst av, at ein nýggj vinna kemur inn á føroyska arbeidsmarknaðin. Kapping um arbeidsmegi kann standast av eftirspurninginum eftir fólk á sjónum (havstøðir, útgerðar- og vaktarskip o.t.) og á útgerðarstöðum á landi.

Eftirsum virksemið vanligar er lítið í leitingarskeiðinum, er tað neyvan sannlíkt, at havstøðir og útgerðarstöðir fara at økja munandi um eftirspurningin eftir føroyskari arbeidsmegi. Vanliga leiga fyrstøðufeløgini havstøðir við manning og útgerð. Á móguligum útgerðarstöðum er bert grundarlag fyri heilt fáum ársverkum. Hetta er eisini galdandi, um fleiri havstøðir virka í senn.

Óbeinleiðis ávirkanin stendst av, at virksemið í øðrum vinnugreinum veksur vegna øktan eftirspurning eftir vøru- og tænastuveitingum. Hetta kann hava við sær, at kappingin um arbeidsmegina fer at standa millum oljuvinnuna og aðrar vinnugreinar. Óbeinleiðis ávirkanin hevur vanligar størri týðning fyri kappingina um arbeidsmegina.

Hvussu stór óbeinleiðis ávirkanin verður, veldst øðrumegin um, hvussu umfatandi leitingarvirksemið verður, leiklutin hjá føroyska vinnulívinum, og um hetta skapar nýggj arbeidsplass. Hinumegin hevur kappingarstöðan hjá fiskivinnuni nógv at siga. Hava fólk í fiskivinnuni heldur hug at arbeida innan kolvetnisvinnuna ella innan tað virksemið, sum henda vinna skapar á landi, má hyggjast nærri eftir, hvørji viðurskipti eru avgerandi fyri, at fólk flyta í aðra vinnu. Royndir aðrastaðni vísa, at tað ikki bert eru inntøkuviðurskipti, sum hava týðning, men eisini hvussu frítíðin er skipað, lønar- og eftirlønarviðurskipti, framtíðarútlit o.s.fr.

Grundað á væntaða leitingarvirksemið og væntaða eftirspurningin eftir arbeidsmegi er það lítið, ið bendir á, at hetta fer at ávirka aðrar vinnugreinar stórvegis í einum leitiskeiði.

6.4. Avleiðingar fyri náttúruáhugamál

Ein beinleiðis avleiðing av leitingarvirkseminum er, at djóralívið í ávísan mun verður órógvað í leitingarøkinum. Hugsað verður serliga um botnbiotu, sjóverur, fisk, fugl og havsúgdjór. Hesi djór ferðast í og úti á havinum og kunnu tí flyta seg burtur úr økinum og annars ótarnað venda aftur, tá leitingarvirksemið er liðugt. Avleiðingarnar verða settar sum avmarkaðar.

6.5. Avleiðingar fyri umhvørvisáhugamál

Kolvetnisvirksemið verður í síni heild sett sum ein dálkingarkelda, har dálkingin fyrst og fremst stavar frá úrleiðingum í sjógv og luft. Hvørjar og hvussu umfangandi avleiðingarnar kunnu gerast fyri umhvørvið er treytað av trygdarskipanum, tiltøkum til verju av umhvørvinum v.m. Sum heild hevur oljuvinnan tikið seg fram seinastu árin, tá talan er um at leggja virksemið til rættis við neyðugum fyrilitum fyri umhvørvis- og náttúruáhugamálum.

Undir leitiboringum kunnu serliga hesar úrleiðingar væntast: borispónir og borievja, sementleivdir, húsarhaldsspillivatn, frárensluvatn, kølivatn, roykur og avdamping umframt lekar, sum koma av óvart. Um ikki rætt verður borið at, er vandi fyri, at hesi evni dálka umhvørvið, og at dálkingin fær vistfrøðiligar avleiðingar. Hetta kann elva til árin á djóralívið á økinum og skapa trupulleikar hjá øðrum vinnum.

Avleiðingarnar fyri umhvørvið kunnu m.a. verða samansavning av eiturevnum í biotu, grugg í sjónum og roykur. Meginreglan í § 14 í kolvetnislógini ásetir, at virksemið skal verða umhvørvisliga forsvarligt. Neyðugt er tí at leggja dent á umhvørvisfyrilit í øllum skeiðum í kolvetnisvirkseminum.

§ 6, stk. 1, 2. pkt. í lógini um kolvetnisvirksemi ásetir, at "loyvi kann bert veitast umsøkjarum, sum ætlandi hava neyðugan sakkunnleika, royndir, førleika og fíggarorku". Tá umsóknir um loyvi verða viðgjørðar, verður ansað eftir, at umhvørvisførleikin hjá umsøkjaranum er nøktandi.

Tá farið verður undir virksemið, verða onnur og meira ítøkilig umhvørviskrøv ásett. Skipanin í kolvetnislógini er soleiðis háttað, at loyvishavarin skal hava serstakt loyvi ella góðkenning til hvørt virksemið sær, t.d. skal loyvishavarin søkja um góðkenning til at bora hvønn einstakan brunn, jvb. § 15, stk. 1. Sambært kap. 4 í lógtingslógini um kolvetnisvirksemi kann verða kravt, at loyvishavarin, áðrenn farið verður at bora, ger eina kanning til tess at meta um fylgjur og árin, ið boringin kann hava fyri umhvørvið. Hvørjar umhvørvistreytir, ið verða settar fyri borigóðkenningina, veldst um niðurstøðurnar í kanningunum.

Lagt kann verða afturat, at borievni, ið loyvishavarin ætlar at brúka, skulu verða góðkend. Sambært § 30 í kgl. fyriskipan nr. 646 um verju av havumhvørvinum hevur landsstýrið (t.e. landsstýrismáðurin í umhvørvismálum) heimild til at áseta kunngerð um slík borievni. Kunngerðin skal, áðrenn hon verður sett í gildi, góðkennast av danska umhvørvismálaráðharranum fyri at tryggja, at hon sampakkar við altjóða avtalur. Heilsufrøðiliga Starvsstovan, ið umsitur kgl. fyriskipanina til verju av havumhvørvinum, fer í næstum at áseta kunngerð um nýtslu av borievnum.

6.6. Avleiðingar fyri onnur samfelagsáhugamál

Viðvíkjandi avleiðingum fyri onnur samfelagsáhugamál verður í síni heild víst til kap. 5.3 í "Fyrireiking til oljuleiting". Har er víst á, at árinu á samfelagið neyvan verður munandi í einum leitiskeiði. Men eydnast leitingin, so oljuleiðir verða útbygdar og framleiðsla av kolvetnum kemur í gongd undir Føroyum, kann roknast við munandi árinu á nógvum samfelagsøkjum. Tí varð mælt til, at tíðin, áðrenn útbygging og framleiðsla møguliga fara í gongd, og ikki minst tað væntaða leitiskeiðið, m.a. verður nýtt til at kortleggja hesi árin, granska, hvussu tey mest skilagott kunnu handfarast, og at orða ein politikk hesum viðvíkjandi.

Granskingarverkefni, ið umsøkjara til leiti- og framleiðsluloyvi møguliga kunnu bjóða sær at verða við til at stuðla sambært § 13, stk. 1 í standardloyvinum, umfata sjálvsagt eisini gransking av samfelagsligum avleiðingum av oljuvirksemi. Best hevði verið, um føroyskir granskingarstovnar, m.a. í ljósinum av einum framhaldandi politiskum orðaskifti um, hvat føroyska samfelagið helst vil hava burtur úr oljuvirkseminum, og hvørjum avleiðingum, samfelagið helst vil sleppa undan, kundu víst á evni, ið verða mett av týðningi at granska.

6.7. Metingar um, hvat íkast virkseimið fer at geva búskapi og arbeiðsvinnu

Farið verður undir 1. útbjóðingumfar í vón um at hetta fer at kasta inntøkur av sær til føroyska samfelagið, bæði beinleiðis til landskassan sum skattir og avgjöld, og óbeinleiðis við at føroysk virki og føroyskir einstaklingar kunnu vinna pening av at taka lut í oljuvirkseminum.

Á núverandi stigi er ógjørlegt at siga nakað við vissu. Vísast kann til kap. 4.6. í "Fyrireiking til oljuleiting", har roynt verður at greiða frá nøkrum møguligum menningargongdum.

Í forkanningarskeiðinum hevur ikki verið roknað við nøkrum munandi íkasti til føroyska samfelagsbúskapin av sjálvum forkanningarvirkseminum. Høvuðsendamálið hevur verið at hækka virðið av føroysku undirgrundini í framtíðini við at fáa vitan til vega.

Virkseimið í leitiskeiðnum verður í fyrsta lagi meira av teimum kanningum, vit kenna frá forkanningarskeiðnum, t.e. fyrst og fremst fleiri seismiskar upptøkur. Síðan koma nakrar leitiboringar. Leitingarvirkseimið á sjónum fer í høvuðsheitum at fara fram í summarhálvuni.

Sambært lógini um kolvetnisvirksemi og loyvistreytunum skal komandi leitivirkseimið ganga úr Føroyum. Útgerð skal flytast frá føroyskum havnum og fólk frá føroyskari floghavn. Hetta javnstillar føroyskar veitarar við útlenskar, og føroyska arbeiðsmegi við útlenska, í tann mun tey annars eru kappingarfør. Ikki kann roknast við, at kravið um veiting um føroyskan bryggjukant í sjálvum sær kastar meira inntøku av sær enn lastingar- og lossingarvirksemi annars.

Hugsast kann, at krøvini um at føroyskar fyrirøkur skulu sleppa framat við veitingum og kunnu sleppa at onna sær neyðuga vitan og sambond við altjóða oljuvinnu, sum frá líður kunnu leggja grundina undir lönandi servinnur av ymiskum slag. Eisini kravið til oljufelgini um at seta og útbúgva føroyska arbeiðsmegi kann sum frá líður fara at økja um virkismøguleikarnar hjá føroyingum.

Verður olja funnin verður støðan øðrvísi. Tá kann roknast við munandi øktum virkseimi í sambandi við framleiðsluboringar, útbyggingar av oljuleiðum og møguliga eisini útbygging til móttøku á

landi. Hetta fer at økja munandi um virkseimið og ferðsluna. Eisini raksturin av havstöðum og øðrum framleiðsluútbúnaði kann tá koma í eina fasta legu, og bjóða bæði varandi arbeiðspláss og støðugar veitingarmøguleikar fyri føroyskar fyrirkur. Verður olja funnin eggjar tað har umframt til størri leitivirksemi.

Í einum útbyggingarskeiði, serliga um tað eisini fevnir um útbyggingar á landi, fer vandin fyri ovurhiting av føroyska búskapinum at gerast so stórur, at tiltøk mugu gerast til tess at tryggja, at eftirspurningurin eftir føroyskum vørum og tænaðum, og føroyskari arbeiðsmegi, verða hildin á einum hóskaði stigi í hesum avmarkaða tíðarskeiði. Verða nýggir fundir gjørdir, og fleiri útbyggingar framdar á rað, kann útbygging, við hartil hoyrandi trústi á føroyska búskapin, gerast gerandiskostur í einum longri – men kortini avmarkaðum - skeiði.

Hóast roynt verður at fremja føroyska luttøku sum heild, má serliga í fyrstani roknast við, at krøvini um serkunnleika eru so sterk, at meginparturin av teimum starvandi vera útlendingar, og meginparturin av veitingunum verða frá útlenskum fyrirkur. Tað er eitt rættiliga trongt mark fyri, hvussu nógv arbeiðsøki føroyskar fyrirkur kunnu breiða seg yvir.

Eitt av endamálanum við kolvetnisskattalógini er at tryggja, at eisini útlendingar og útlensk virki, ið taka lut í virkseminum á landgrunninum, rinda skatt til Føroya. Tískil kann verða roknað við ávísu skattainntøkum frá tí tilknýttu virkseminum longu í leitiskeiðinum.

Fer framleiðsla í gongd, fer nakað at koma inn í framleiðslugjaldi. Munandi skattainntøkum skal kortini ikki verða roknað við, fyrrenn komið er so langt við framleiðsluni, at leitingarútreiðslurnar eru avskrivaðar, og rakstrarinntøkurnar eru vorðnar størri enn avskrivningarnar av útbyggingunum, so at oljufeløgini fara at gjalda partafelagsskatt. Gongst feløgum væl, fara tey nøkur ár seinri eisini at rinda serskatt.

7. Gongdin í fyrsta útbjóðingarfarnum

Í hesum broti verður í stuttum greitt frá gongdini í útbjóðingini, eftir at lógtingsviðgerðin av útbjóðingarlógini er liðug.

7.1. Kunngerð

Tá uppskotið til útbjóðingarlóg er samtykt, verður fyrsta útbjóðingarfarn sett í verk við fráboðan í føroyskum og útlenskum bløðum og tíðarritum. Landsstýrismaðurin ætlar, at hetta skal gerast beinanvegin lógaruppskotið er samtykt. Umsóknarfreistin verður væntandi umleið 3 mánaðir.

Útbjóðingarskjalið fer at lýsa høvuðstreytirnar, sum umsøkjarnir skulu lúka fyri at fáa leitiroyvi, eins og krøvini til skjalprógvan o.t. Har umframt fer útbjóðingarskjalið at lýsa útboðsøkið og almennu loyvistreytirnar.

Støk feløg eins væl og samtøk av feløgum kunnu søkja um royvi.

7.2. Fortreytir fyri veitan av loyvum

Sambært § 6 í kolvetnislógini kunnu loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum bara veitast umsøkjarum, sum ætlandi hava neyðugan sakkunnleika, royndir, førleika og fíggjarorku. Hvat tøkniligum førleika viðvíkur er tað fyristøðufelagið, ið skal lúka krøvini, meðan tað eru loyvishavararnir í felag, ið skulu lúka fíggjarligu krøvini. Loyvið ásetir, at loyvishavarar samábyrgjast fyri endurgjaldsskyldum v.m. Landsstýrismaðurin skal harumframt leggja dent á, at tað almenna fær innlit í og gagn av virkseminum.

Ein onnur fortreyt, sum stórir dentur verður lagdur á í sambandi við veitan av loyvum, er førleikin hjá umsøkjarum í trygdar-, heilsu-, arbeiðsumhvørvis- og umhvørvisviðurskiftum umframt tilbúgvingarviðurskiftum, jvb. brotini 5 og 6.5 omanfyri.

7.3. Metingarstöði, tá loyvishavarar verða valdir

Tá loyvishavarar verða valdir millum umsøkjarar, sum lúka fortreytirnar fyri at fáa loyvi, verður dentur fyrst og fremst lagdur á uppskotið til arbeiðsskrá, herundir ta skjalprógvan, ið skal vísa førleikan og viljan hjá umsøkjaranum til gjølla at leita eftir kolvetnum á tillutaða økinum. Kolvetni kunnu bert staðfestast við boringum, og tí verður stórir dentur lagdur á, at boringar verða partur av arbeiðsskyldunum, jvb. brot 4.2. omanfyri.

Umframt arbeiðsskyldurnar verður dentur lagdur á at tryggja føroyska luttøku í virkseminum, herundir vøru- og tænastuveitingar, handilssamstarv, arbeiðsmøguleikar umframt útbúgvingar o.a., jvb. brot 4.4 omanfyri.

8. Fyrisiting o.a.

Oljumálastýrið varð sett á stovn í august 1999, eftir at landgrunsmarkið millum Føroya og Bretlands varð avtalað, og greitt varð, at farast skuldi undir útbjóðing av økjum til oljuleiting.

Í Oljumálastýrinum eru 12 starvsfólk og á Jarðfrøðisavninum eru 11 starvsfólk. Jarðfrøðisavnið, ið er partur av Føroya Náttúrugripasavni, røkir eisini aðrar jarðfrøðiligar uppgávur enn tær, ið hava samband við arbeiðið hjá Oljumálastýrinum. Arbeiðið at fyrireika útbjóðingina hevur kravt munandi av serkønari hjálp uttanífrá, og hevur Oljumálastýrið í hesum sambandi fingið játtaðar 3,0 mió. kr. í eykajáttan fyri 1999 (upprunaliga 1999-játtanin var 6,35 mió. kr.).

Torført er at meta um inntøkurnar, ið kunnu standast av lógaruppskotinum um 1. útbjóðingarumfar til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Inntøkurnar eru treytaðar av, hvussu leitiskeiðið, ið nú verður farið undir, hepnast, sí brotini 4.3 og 6.7 frammanfyri.

Í sambandi við viðgerð av umsóknum verður kravt eitt umsóknargjald á kr. 100.000,- fyri hvørja umsókn. Fyri øki, ið verða tillutaði, koma loyvishavararnir at gjalda eitt árligt víddargjald, sum fyrstu árin verður kr. 500,- fyri ferkilometurin. Hesi gjøldini eru umrødd í broti 4.3.1 frammanfyri og koma bert at geva tí almenna avmarkaðar inntøkur. Verða umsóknirnar t.d. 10 í tali og samlaða tillutaða loyvisøkið helvtin av teimum 14.000 km², ið skotið verður upp at bjóða út, verða inntøkurnar frá umsóknar- og víddargjøldum 4,5 milliúnir krónur ár 2000 og 3,5 milliúnir krónur í árunum 2001 og 2002.

Oljuleitingin fer, alt eftir hvussu nógv loyvi verða latin, at føra til, at dagligu fyrisitingarupp-gávurnar gerast fleiri, bæði í Oljumálastýrinum og á Jarðfrøðisavninum. Roknast má tí við, at talið á starvsfólkum kemur at økjast, men torført er at siga nakað endaligt um tørvin á starvsfólki, áðrenn vit kenna úrslitið av útbjóðingarumfarinum.

Í fíggarlógaruppskotinum fyri ár 2000 er ætlanin, at Oljumálastýrið fær eina nettojáttan á 9,63 mió. kr. Roknað verður við inntøkum (umsóknargjöld) á 1,0 mió. kr., soleiðis at bruttojáttanin er 10,63 mió. kr. Oljumálastýrið kemur at brúka nakað av peningi til at keypa serkøna hjálp í sambandi við viðgerðina av umsóknum, og kann tað tí koma at vísa seg, at nettojáttanin er í minna lagi.

Jarðfrøðisavnið fær sambært fíggarlógaruppskotinum fyri ár 2000 eina nettojáttan á 3,927 mió. kr. Inntøkurnar eru mettar til 1,596 mió. kr, herav eru millum 1,0 og 1,5 mió. kr. fyri tænastr, ið Jarðfrøðisavnið letur Oljumálastýrinum.

Lógaruppskotið um 1. útbjóðingarumfar til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum kemur í ávísan mun at ávirka virkseimið hjá øðrum myndugleikum og stovnum, t.d. í sambandi við fyrisitingina av havumhvørvislógini, lógini um kolvetnisskatt v.m.

VIÐMERKINGAR TIL EINSTØKU LÓGARGREINIRNAR

Til § 1

Sambært § 7, stk. 2 í lógini um kolvetnisvirksemi er tað lögtingið, ið tekur avgerð um, hvørji øki verða boðin út til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum og hvørjar almennar treytir skulu setast í hesum sambandi.

Eftir at lóg um útbjóðing er samtykt, er tað landsstýrismaðurin í oljumálum, sum setir útbjóðingarumfarið í verk og veitir loyvi til teir umsøkjjarar, sum verða mettir at lúka fortreytirnar fyri at fáa loyvi, og sum vilja átaka sær bestu leitiskuldurnar í ávísu teigunum.

Loyvini verða veitt við heimild í lógini um kolvetnisvirksemi, sum hevur reglur um bæði veiting av loyvum og um øll skeiðini í kolvetnisvirkseminum, t.e. forkanningar, leiting og meting, útbygging og framleiðslu umframt avrigging.

Til § 2

Lógin ásetir samsvarandi § 7, stk. 2 í lógini um kolvetnisvirksemi økini, ið verða boðin út í 1. útbjóðingarumfari.

Víst verður til kortið, sum er hjálagt hesi lóg sum fylgiskjal A og til brot 4í almennu viðmerkingunum frammanfyri.

Til § 3

Lógin ásetir samsvarandi § 7, stk. 2 í lógini um kolvetnisvirksemi almennu treytirnir fyri loyvunum, ið verða veitt í 1. útbjóðingarumfari. Almennu treytirnar eru at finna í standardloyvinum, sum er hjálagt hesi lóg sum fylgiskjal B.

Almennu treytirnar verða tær somu fyri øll loyvi, og samráðingar verða tískil ikki um hesar treytir, áðrenn loyvini verða veitt. Skuldu avgerandi grundir fyri smærri broytingum í almennu treytunum víst seg neyðugar undir útbjóðingarumfarinum, eigur landsstýrismaðurin at hava heimild at gera hesar.

Í loyvum til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum fara, umframt almennar treytir, at verða treytir, sum eru serstakar fyri einstøku loyvini. Serstøku treytirnar líkjast frá almennu treytunum á tann hátt, at talan er um treytir, sum ikki kunnu verða settar, áðrenn umsóknirnar eru komnar inn og samráðingar hava verið við einstøku umsøkjjararnar. Serstøku treytirnar, ið samráðst fer at verða um í 1. útbjóðingarumfari, eru økið, sum skal vera fevnt av einstaka loyvunum og arbeidsskyldurnar fyri einstøku loyvini. Har umframt skal samráðast um partar av teimum treytum, ið viðvíkja luttøkuni hjá føroyskum vinnulívi í kolvetnisvirkseminum.

Fleiri av ásetingunum í standardloyvinum geva landsstýrismanninum í oljumálum heimild at áseta nærri reglur um ymisk viðurskifti. Eitt nú ásetir § 11, stk. 1, at landstýrismaðurin ger mannagongdir

fyri, hvussu loyvishavarin skal greiða frá virkseminum, hvussu arbeiði verða boðin út v.m. Ansað verður eftir, at mannagongdirnar verða gjørdar við fyriliti fyri vinnulóggávuni, handilsavtalum o. ø.

Eyðun Elttør
landstýrismaður

/Herálvur Joensen